

Κατευθυντήριες γραμμές της EASO σχετικά με την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

Σειρά πρακτικών οδηγιών της EASO

Μάρτιος 2020

Κατευθυντήριες γραμμές της EASO σχετικά με την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

Σειρά πρακτικών οδηγιών της EASO

Μάρτιος 2020

Ημερομηνία σύνταξης: Φεβρουάριος 2020.

Ούτε η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) ούτε οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματος της EASO ευθύνεται για ενδεχόμενη χρήση των παρακάτω πληροφοριών.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2021

Print	ISBN 978-92-9476-780-6	doi:10.2847/424799	BZ-03-19-224-EL-C
PDF	ISBN 978-92-9476-804-9	doi:10.2847/685256	BZ-03-19-224-EL-N

© Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, 2021

Η πολιτική περαιτέρω χρήσης εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής βασίζεται στην απόφαση 2011/833/ΕΕ της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 2011, για την περαιτέρω χρήση εγγράφων της Επιτροπής (ΕΕ L 330 της 14.12.2011, σ. 39).

Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά, η περαιτέρω χρήση του παρόντος εγγράφου επιτρέπεται βάσει άδειας Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Αυτό σημαίνει ότι επιτρέπεται η περαιτέρω χρήση εφόσον αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι τυχόν αλλαγές.

Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή στοιχείων τα οποία δεν ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενδέχεται να απαιτείται άδεια απευθείας από τους κατόχους των σχετικών δικαιωμάτων.

Σχετικά με τον οδηγό

Γιατί δημιουργήθηκε ο παρών οδηγός; Αποστολή της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) είναι να υποστηρίζει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις συνδεδεμένες χώρες (εφεξής κράτη μέλη), μεταξύ άλλων, μέσω κοινής κατάρτισης, κοινών προτύπων ποιότητας και κοινών πληροφοριών για τις χώρες καταγωγής. Στο πλαίσιο του γενικού σκοπού υποστήριξης των κρατών μελών για την επίτευξη κοινών προτύπων και διαδικασιών υψηλής ποιότητας στο πλαίσιο του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ), η EASO αναπτύσσει κοινά πρακτικά εργαλεία και κατευθυντήριες γραμμές.

Στον *Πρακτικό οδηγό της EASO σχετικά με την αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας*, που δημοσιεύθηκε το 2018⁽¹⁾, η έννοια της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας εξετάζεται συνοπτικά. Σκοπός του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης είναι η παροχή περαιτέρω συνδρομής κατά την εφαρμογή του λόγου δίωξης που αφορά την «ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» και, γενικότερα, κατά την εφαρμογή των ίδιων νομικών κριτηρίων και κοινών προτύπων για τον καθορισμό των προσώπων που πληρούν τις προϋποθέσεις χορήγησης διεθνούς προστασίας. Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την εφαρμογή άλλων λόγων χορήγησης διεθνούς προστασίας περιλαμβάνονται στον *Πρακτικό οδηγό της EASO σχετικά με την αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας*.

Πώς εκπονήθηκε ο παρών οδηγός; Ο παρών οδηγός εκπονήθηκε από εμπειρογνώμονες από όλη την ΕΕ και με την πολύτιμη συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR). Η EASO διευκόλυνε και συντόνισε την εκπόνηση του οδηγού. Πριν από την οριστικοποίηση του οδηγού, πραγματοποιήθηκε διαβούλευση με όλα τα κράτη μέλη μέσω του δικτύου διαδικασιών ασύλου της EASO.

Σε ποιον απευθύνεται ο παρών οδηγός; Ο παρών οδηγός απευθύνεται πρωτίστως στους χειριστές υποθέσεων ασύλου, τους υπαλλήλους που διενεργούν συνεντεύξεις και τους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων, καθώς και τους φορείς χάραξης πολιτικής στις εθνικές αποφαινόμενες αρχές. Επιπλέον, το παρόν εργαλείο είναι χρήσιμο για τους αρμόδιους υπαλλήλους για θέματα ποιότητας και τους νομικούς συμβούλους καθώς και για κάθε άλλο πρόσωπο που εργάζεται ή εμπλέκεται στον τομέα της διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο της ΕΕ.

Πώς χρησιμοποιείται ο παρών οδηγός; Ο παρών οδηγός περιλαμβάνει τρία κύρια μέρη: 1) τη νομική βάση, 2) τη νομική ανάλυση, η οποία αποτελεί την ουσία του οδηγού, και 3) τη συγκεκριμένη εφαρμογή της νομικής ανάλυσης σε ορισμένες συχνά ανακύπτουσες περιπτώσεις. Στο τέλος του οδηγού, παρέχονται πρακτική επισκόπηση των κύριων σημείων που αξίζει να συγκρατήσουν οι αναγνώστες, σύνοψη των σημαντικότερων αποφάσεων των δικαστηρίων της ΕΕ στον τομέα αυτό, καθώς και νομικά κείμενα αναφοράς. Ο παρών οδηγός θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με τον *Πρακτικό οδηγό της EASO σχετικά με την αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας*.

Υπογραμμίζεται ότι το παρόν έγγραφο δεν παρέχει ειδική ανά χώρα καθοδήγηση. Για καθοδήγηση αυτού του είδους, όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής του λόγου δίωξης που βασίζεται στην «ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» στο πλαίσιο ορισμένων χωρών καταγωγής, βλ. τους οδηγούς χωρών της EASO: <https://www.easo.europa.eu/country-guidance>.

Πώς συνδέεται ο παρών οδηγός με την εθνική νομοθεσία και πρακτική; Πρόκειται για ένα χαλαρής δεσμευτικότητας εργαλείο σύγκλισης και δεν έχει νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα. Αποτυπώνει κοινώς αποδεκτά πρότυπα και περιλαμβάνει ειδικό χώρο για την ενσωμάτωση των εθνικών προσεγγίσεων όσον αφορά τη νομοθεσία, την καθοδήγηση και την πρακτική.

Ο οδηγός περιλαμβάνει καθορισμένα πλαίσια στα οποία κάθε εθνική αρχή μπορεί να παραθέσει παραπομπές σε συναφείς νομοθετικές πράξεις και έγγραφα καθοδήγησης, ώστε οι χειριστές υποθέσεων να έχουν στη διάθεσή τους ολοκληρωμένη καθοδήγηση σχετικά με την αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

⁽¹⁾ EASO, *Πρακτικός οδηγός της EASO σχετικά με την αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας*, 2018.

Περιεχόμενα

Σχετικά με τον οδηγό.....	3
Κατάλογος συντομογραφιών.....	6
Εισαγωγή.....	7
Νομική βάση της έννοιας της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας	8
Οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου	8
Νομολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης	8
Ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέτασης	10
Νομική ανάλυση.....	11
Α. Σωρευτική προσέγγιση.....	11
Β. Κοινό χαρακτηριστικό	12
Γ. Ιδιαίτερη ταυτότητα.....	14
Δ. Ιδιότητα μέλους	16
Ε. Σύνδεσμος (λόγοι).....	18
ΣΤ. Ειδικές παρατηρήσεις.....	18
Εφαρμογή της ανάλυσης σχετικά με την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας	20
Α. Περιπτώσεις που σχετίζονται με τον γενετήσιο προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου.....	20
Β. Φύλο.....	22
Γ. Παιδιά	25
Δ. Θύματα εμπορίας ανθρώπων.....	26
Ε. Άτομα με αναπηρίες και ασθένεια.....	27
Κύρια σημεία που αξίζει να συγκρατήσετε	30
Νομολογία της ΕΕ	32
Παραπομπές	35

Κατάλογος συντομογραφιών

OHCHR	Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα
UNHCR	Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες
ΑΓΓΟ	Ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων
ΓΠΤΦ	Γενετήσιος προσανατολισμός και ταυτότητα φύλου
ΕΑ	Εμπορία ανθρώπων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΚΕΣΑ	Κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου
Κράτη μέλη	Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνδεδεμένες χώρες
ΛΟΑΔΜ	Λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλα, διεμφυλικά και μεσοφυλικά άτομα
ΟΔΑ	Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου — Οδηγία 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)
ΟΕΑΑ	Οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου — Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση)
Σύμβαση για τους πρόσφυγες	Η Σύμβαση του 1951 για το καθεστώς των προσφύγων και το πρωτόκολλό της του 1967

Εισαγωγή

Στη Σύμβαση για τους πρόσφυγες του 1951 η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (αναφερόμενη ως «κοινωνική τάξη») είναι ένας από τους πέντε λόγους βάσιμου φόβου δίωξης οι οποίοι μνημονεύονται στον ορισμό του πρόσφυγα⁽²⁾. Πρόκειται για μια έννοια που αποτελεί συχνά αντικείμενο έριδας και που δύσκολα γίνεται κατανοητή διαισθητικά. Η έννοια «ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» δεν χρησιμοποιείται συχνά εκτός του πλαισίου της Σύμβασης για τους πρόσφυγες. Αντλεί το νόημά της κυρίως από τη Σύμβαση για τους πρόσφυγες.

Το πλαίσιο του φόβου δίωξης πρέπει να λαμβάνεται πάντοτε υπόψη όταν εξετάζεται η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, δεδομένου του στενού δεσμού του με τη Σύμβαση για τους πρόσφυγες. Παρότι εκτός του πλαισίου των προσφύγων είναι απολύτως λογικό να γίνεται λόγος για πολιτικά κόμματα ή εθνοτικές ομάδες σε μια συγκεκριμένη χώρα ως αυτοτελή ζητήματα, η απαρίθμηση ιδιαίτερων κοινωνικών ομάδων σε συγκεκριμένη χώρα καταγωγής δεν έχει νόημα εάν γίνεται εκτός οποιουδήποτε πλαισίου κινδύνου δίωξης. Η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν είναι αυτοτελής έννοια και δεν θα πρέπει να αναλύεται μεμονωμένα.

Η ένταξη σε πλαίσιο είναι επίσης εγγενής στην ίδια την έννοια των ιδιαίτερων κοινωνικών ομάδων. Όπως επισημαίνεται στις κατευθυντήριες οδηγίες της UNHCR για τη διεθνή προστασία, δεν υπάρχει «κλειστός κατάλογος» ιδιαίτερων κοινωνικών ομάδων⁽³⁾. Η έννοια πρέπει να γίνεται αντιληπτή στο πλαίσιο της ποικιλόμορφης και μεταβαλλόμενης φύσης των ομάδων σε διάφορες κοινωνίες. Στην οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου⁽⁴⁾, η αντίληψη του περιβάλλοντος κοινωνικού χώρου είναι επίσης βασικό στοιχείο της έννοιας της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

Ως εκ τούτου, στόχος του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης δεν είναι να προσδιορίσει συγκεκριμένα τις περιπτώσεις που *συνιστούν* ή *δεν συνιστούν* ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, αλλά να παρουσιάσει τη νομική ανάλυση η οποία πρέπει να διενεργείται προκειμένου να αξιολογηθεί εάν συγκεκριμένη περίπτωση θα πρέπει να θεωρηθεί ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα σε συγκεκριμένη χώρα καταγωγής. Η ανάλυση αυτή πρέπει να διενεργείται πάντοτε στο πλαίσιο της κατάστασης που επικρατεί στην εκάστοτε χώρα καταγωγής.

Συνολικά, στόχος του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης είναι να παράσχει μια κοινή προσέγγιση και ένα κοινό λεξιλόγιο για την πρακτική εφαρμογή της έννοιας της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στο πλαίσιο του ΚΕΣΑ. Προκειμένου να γίνει όσο το δυνατόν πιο πρακτική, η καθοδήγηση σχετικά με τη νομική ανάλυση συμπληρώνεται από μια ενότητα με ορισμένες περιπτώσεις που ανακύπτουν συχνά και οι οποίες χρησιμεύουν ως παραδείγματα της πρακτικής εφαρμογής της νομικής ανάλυσης. Ο οδηγός ολοκληρώνεται με την επισκόπηση των κύριων σημείων που αξίζει να συγκρατήσουν οι αναγνώστες καθώς και τη σύνοψη των πλέον σχετικών αποφάσεων των δικαστηρίων της ΕΕ.

⁽²⁾ Η Σύμβαση της Γενεύης του 1951 περί του καθεστώτος των προσφύγων και το πρωτόκολλό της του 1967, άρθρο 1Α2, δημοσιεύθηκε από την UNHCR, Δεκέμβριος 2010.

⁽³⁾ UNHCR, Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 7 Μαΐου 2002, σ. 2.

⁽⁴⁾ Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιτύπωση).

Νομική βάση της έννοιας της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

Στην παρούσα ενότητα γίνεται παραπομπή στην ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και παρέχεται επισκόπηση της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ). Η ερμηνεία της έννοιας της «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» τείνει να εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου⁽⁵⁾.

Οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου

Η οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (ΟΕΑΑ) θεσπίζει την έννοια της «ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» στο άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) ως εξής:

Άρθρο 10 Λόγοι δίωξης

1. Κατά την αξιολόγηση των λόγων της δίωξης, τα κράτη μέλη λαμβάνουν υπόψη τα ακόλουθα στοιχεία: (...)

(δ) η ομάδα θεωρείται ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα όταν, μεταξύ άλλων:

— τα μέλη της ομάδας αυτής έχουν κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί ή έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει και

— η ομάδα έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

Ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να περιλαμβάνει ομάδα που βασίζεται στο κοινό χαρακτηριστικό του γενετήσιου προσανατολισμού. Ο γενετήσιος προσανατολισμός δεν μπορεί να νοηθεί ως περιλαμβάνων πράξεις θεωρούμενες αξιόποινες κατά το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Κατά τον καθορισμό της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή τον προσδιορισμό χαρακτηριστικού αυτής της ομάδας λαμβάνονται δεόντως υπόψη πτυχές συνδεδεμένες με το φύλο, συμπεριλαμβανόμενης της ταυτότητας του φύλου.

Νομολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Για τους σκοπούς του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης, λαμβάνεται υπόψη η ακόλουθη νομολογία του ΔΕΕ (βλ. αποσπάσματα επίσημης σύνοψης των υποθέσεων, σ. 32):

ΔΕΕ, απόφαση X, Y και Z, 7 Νοεμβρίου 2013⁽⁶⁾

Το Raad van State (Κάτω Χώρες) υπέβαλε αίτηση προδικαστικής απόφασης στο ΔΕΕ σχετικά με την αξιολόγηση αιτήσεων διεθνούς προστασίας με βάση τον γενετήσιο προσανατολισμό.

Το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε τρία ερωτήματα: 1) εάν οι ομοφυλόφιλοι μπορούν να συνιστούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα (κατά την έννοια του άρθρου 10 της ΟΕΑΑ)· 2) με ποιον τρόπο θα πρέπει να αξιολογηθεί τι συνιστά πράξη δίωξης όσον αφορά ομοφυλοφιλικές δραστηριότητες· 3) εάν η ποινικοποίηση ομοφυλοφιλικών δραστηριοτήτων ισοδυναμεί με δίωξη.

ΔΕΕ, απόφαση F, 25 Ιανουαρίου 2018⁽⁷⁾

Ουγγρικό δικαστήριο υπέβαλε αίτηση προδικαστικής απόφασης στο ΔΕΕ σχετικά με τη χρήση πραγματογνωμοσύνης ψυχολόγου για τον έλεγχο της αξιοπιστίας των δηλώσεων αιτούντος που προέβαλε φόβο δίωξης λόγω του γενετήσιου προσανατολισμού του.

⁽⁵⁾ UNHCR, Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 7 Μαΐου 2002, σ. 2.

⁽⁶⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, *Minister voor Immigratie en Asiel κατά X και Y και Z*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720.

⁽⁷⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, *F κατά Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, υπόθεση C-473/16, EU:C:2018:36.

ΔΕΕ, απόφαση *Ahmedbekova*, 4 Οκτωβρίου 2018^(*)

Βουλγαρικό διοικητικό δικαστήριο υπέβαλε στο ΔΕΕ αίτηση προδικαστικής απόφασης σχετικά με την ερμηνεία διαφόρων διατάξεων της ΟΕΑΑ και της ΟΔΑ. Το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε εννέα προδικαστικά ερωτήματα. Με το έβδομο προδικαστικό ερώτημα ζήτησε να διευκρινιστεί εάν το γεγονός ότι ο αιτών έχει ασκήσει προσφυγή κατά του κράτους καταγωγής του ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποδεικνύει την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας του αιτούντος ή συνιστά πολιτική πεποίθηση, κατά την έννοια του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ.

^(*) ΔΕΕ, απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova και Rauf Emin Oglu Ahmedbekov* κατά *Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, υπόθεση C-652/16, EU:C:2018:801.

Ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέτασης

Η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν είναι αυτοτελής έννοια, δεν μπορεί να αναλύεται μεμονωμένα και πρέπει να αξιολογείται μόνο σε πλαίσιο στο οποίο μπορεί να αποδειχθεί η ύπαρξη φόβου δίωξης στη χώρα καταγωγής.

Στον *πρακτικό οδηγό της EASO σχετικά με την αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας*⁽⁹⁾ η εξέταση μεμονωμένης αίτησης διεθνούς προστασίας παρουσιάζεται ως διαδικασία πολλαπλών διαδοχικών βημάτων, κατά τη διάρκεια της οποίας εξετάζεται κάθε στοιχείο του ορισμού του πρόσφυγα. Τα βήματα της διαδικασίας εξέτασης περιγράφονται κατωτέρω.

Βήμα 1: Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

Ο αιτών είναι υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής και βρίσκεται εκτός της χώρας ιθαγένειάς του ή, εάν είναι ανιθαγενής, εκτός της χώρας της πρώην συνήθους διαμονής του.

Βήμα 2α: Δίωξη

Η μεταχείριση για την οποία εκφράζει φόβο ο αιτών ισοδυναμεί με δίωξη, ήτοι πρόκειται για αρκούντως σοβαρή παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή για σώρευση διαφόρων μέτρων τα οποία είναι αρκούντως σοβαρά και έχουν, μεταξύ άλλων, τη μορφή που αναφέρεται στο άρθρο 9 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ.

Βήμα 2β: Βάσιμος φόβος

Ο φόβος δίωξης είναι βάσιμος.

Βήμα 2γ: Λόγοι δίωξης

Η δίωξη, ή η έλλειψη προστασίας κατά των πράξεων δίωξης, συνδέεται (τουλάχιστον εν μέρει) με έναν από τους ακόλουθους (πραγματικούς ή αποδιδόμενους) λόγους:

- Φυλή
- Θρησκεία
- Ιθαγένεια
- **Ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας**
- Πολιτικές πεποιθήσεις

Βήμα 3: Επικουρική προστασία

Η δυνατότητα χορήγησης επικουρικής προστασίας εξετάζεται μόνο όταν ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα, ήτοι δεν πληρούνται κανένα από τα κριτήρια των βημάτων 2α, 2β ή 2γ.

Βήμα 4: Προστασία στη χώρα καταγωγής

Δεν υπάρχει προστασία στη χώρα καταγωγής ή οι φορείς προστασίας δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία· ή η προστασία δεν είναι αποτελεσματική ή είναι προσωρινή, ήτοι η προστασία δεν πληροί τα κριτήρια του άρθρου 7 της ΟΕΑΑ.

Βήμα 5: Εναλλακτική δυνατότητα εγχώριας προστασίας

Εφόσον συντρέχει περίπτωση, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική, διαπιστώνεται ότι ο αιτών δεν διαθέτει εναλλακτική δυνατότητα εγχώριας προστασίας.

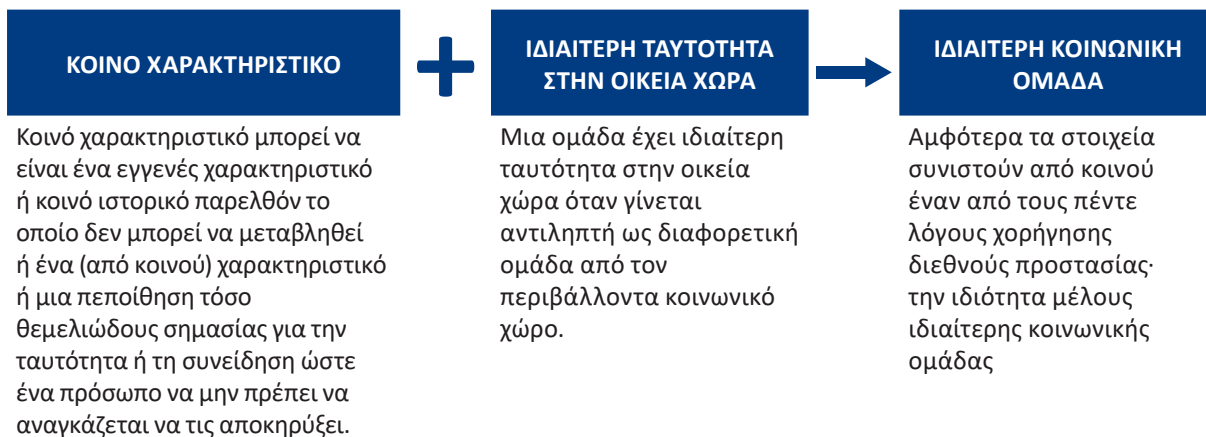
Καταρχήν, η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας αναλύεται μόνο σε συνδυασμό με την ύπαρξη βάσιμου φόβου δίωξης. Η έννοια της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν θα πρέπει ποτέ να εξετάζεται μεμονωμένα, και μπορεί να οδηγήσει στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα μόνον εάν υπάρχει επίσης βάσιμος φόβος δίωξης, εφόσον αποδειχθεί ότι υπάρχει σύνδεσμος μεταξύ του φόβου και του λόγου για τον φόβο αυτό.

⁽⁹⁾ EASO, *Πρακτικός οδηγός της EASO σχετικά με την αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας*, 2018, σ. 42.

Νομική ανάλυση

A. Σωρευτική προσέγγιση

Το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΑΕΕ ορίζει την ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα βάσει δύο **σωρευτικών** στοιχείων:

Η σωρευτική προσέγγιση σημαίνει ότι πρέπει να πληρούνται αμφότερα τα προαναφερθέντα κριτήρια: το «κοινό χαρακτηριστικό» και η «ιδιαίτερη ταυτότητα» αντιστοίχως. Με άλλα λόγια, δεν αρκεί να διαπιστωθεί ότι η ομάδα έχει ορισμένα χαρακτηριστικά ή ιστορικό παρελθόν ή πεποιθήσεις που συμμερίζονται όλα τα μέλη της, αλλά αυτό πρέπει, στο επίπεδο της ομάδας, να είναι επίσης εμφανές και σε άλλους, ώστε η ομάδα αυτή να προσδιορίζεται ως διαφορετική.

Το ΔΕΕ επιβεβαίωσε τη σωρευτική προσέγγιση στην απόφασή του στην υπόθεση *X, Y και Z*⁽¹⁰⁾.

Αποσπάσματα από την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση *X, Y και Z*

«Κατά τον ορισμό αυτόν, μια ομάδα θεωρείται “ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα” όταν πληρούνται ειδικά δύο σωρευτικές προϋποθέσεις.

Αφενός, τα μέλη της ομάδας πρέπει να έχουν κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί, ή ακόμη να έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει.

Αφετέρου, η ομάδα αυτή πρέπει να έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην περί ης πρόκειται τρίτη χώρα επειδή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα.» (σκέψη 45)

Σημείωση επί της προσέγγισης της UNHCR

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι, εν αντιθέσει προς τα προβλεπόμενα στην ΟΑΕΕ, η UNHCR δεν εφαρμόζει «σωρευτική προσέγγιση». Η UNHCR καθορίζει την έννοια της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ως εξής:

«Η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα είναι μια ένωση προσώπων που συνδέονται με ένα κοινό χαρακτηριστικό, άλλο από το φόβο δίωξης ή που αντιμετωπίζονται ως ομάδα από την κοινωνία. Το χαρακτηριστικό είναι συχνά έμφυτο, αναλλοίωτο ή θεμελιώδες για την ταυτότητα, τη συνείδηση ή την άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μελών της»⁽¹¹⁾.

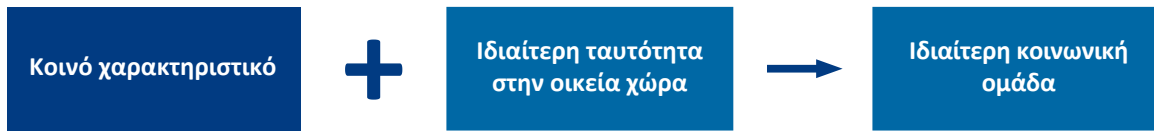
Εθνικές πρακτικές σχετικά με τη σωρευτική προσέγγιση

Προς συμπλήρωση από το κράτος μέλος

⁽¹⁰⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, *X, Y και Z*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 και C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψη 45.

⁽¹¹⁾ UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 7 Μαΐου 2002, σ. 3.

B. Κοινό χαρακτηριστικό

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται το πρώτο σύνολο απαιτήσεων του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ, το οποίο αφορά **κοινό χαρακτηριστικό, κοινό ιστορικό παρελθόν ή κοινές πεποιθήσεις**.

Εγγενή χαρακτηριστικά: ως εγγενές χαρακτηριστικό μπορεί να θεωρηθεί χαρακτηριστικό το οποίο είναι σύμφυτο, ενδογενές ή παραπέμπει συνήθως σε χαρακτηριστικό με το οποίο γεννιέται ένα πρόσωπο. Ωστόσο, επισημαίνεται ότι το χαρακτηριστικό αυτό δεν είναι αναγκαίο να είναι αναλλοίωτο (ήτοι σταθερό ή μόνιμο) ή αμετάβλητο.

Κοινό ιστορικό παρελθόν: κοινό ιστορικό παρελθόν μπορεί να διαπιστωθεί σε σχέση με σημαντικές κοινές εμπειρίες του παρελθόντος ή με κληρονομικό καθεστώς, κοινωνικό ή μορφωτικό ιστορικό παρελθόν κ.λ.π.

Χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει: πρόκειται συνήθως για χαρακτηριστικά τα οποία σχετίζονται με θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Ένα πρόσωπο δεν θα πρέπει να αναγκάζεται να αποκηρύξει αυτό το χαρακτηριστικό ή αυτήν την πεποίθηση ούτε θα πρέπει να αναμένεται ότι θα τα αποκηρύξει ή θα επιδεικνύει συγκράτηση κατά την εξωτερική τους έκφραση⁽¹²⁾. Κατά την UNHCR: «Ο ορισμός της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας περιλαμβάνει χαρακτηριστικά τα οποία (...) εάν και είναι εφικτή η αλλαγή τους, αυτή δεν μπορεί να απαιτηθεί επειδή αφορούν στον πυρήνα της ταυτότητας του ατόμου ή εκφράζουν θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα»⁽¹³⁾.

Επισημαίνεται ότι οι τρεις ανωτέρω πτυχές των κοινών χαρακτηριστικών είναι συμπληρωματικές μεταξύ τους και ο διαχωρισμός τους δεν είναι πάντοτε σαφής. Οι τρεις πτυχές αντικατοπτρίζουν μία κοινή υποκείμενη ιδέα. Η ίδια περίπτωση μπορεί να υπαχθεί σε περισσότερες από μία «κατηγορίες» κοινών χαρακτηριστικών, ανάλογα με την εθνική πρακτική λήψης αποφάσεων. Για παράδειγμα, η «ηλικία» μπορεί, κατά την άποψη ορισμένων, να υπαχθεί στα «εγγενή χαρακτηριστικά», ή κατ' άλλους στο «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί». Όταν ένα χαρακτηριστικό μπορεί να υπαχθεί σε οποιαδήποτε από τις τρεις κατηγορίες, δεν είναι σημαντικό να αναζητηθεί η καταλληλότερη εξ αυτών. Μια τέτοιου είδους ανάλυση δεν ασκεί καμία επιρροή στο αποτέλεσμα. Είναι σημαντικό να ελέγχονται πάντοτε όλες οι κατηγορίες προτού αποφασιστεί εάν πληρούται το κριτήριο του κοινού χαρακτηριστικού.

Στη συνέχεια παρατίθεται ενδεικτικός κατάλογος των συνηθέστερων τύπων κοινών χαρακτηριστικών. Υπενθυμίζεται ότι τα κοινά χαρακτηριστικά δεν αποδεικνύουν καθεαυτά την ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας όταν δεν συνοδεύονται από ανάλυση της ιδιαίτερης ταυτότητας της ομάδας σε συγκεκριμένη χώρα καταγωγής.

- Βιολογικό φύλο και κοινωνικό φύλο: το βιολογικό φύλο και το κοινωνικό φύλο μπορούν να θεωρηθούν εγγενή χαρακτηριστικά, ακόμη και όταν το βιολογικό φύλο και το κοινωνικό φύλο ενός ατόμου δεν είναι αναλλοίωτα και μπορούν να μεταβληθούν. Ωστόσο, στην πράξη το κριτήριο της «ιδιαίτερης ταυτότητας» πληρούται, στις περισσότερες χώρες καταγωγής, μόνον εφόσον συνδυάζεται με περισσότερα χαρακτηριστικά τα οποία έχουν σημασία για τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο ώστε η ιδιαίτερη ομάδα να γίνεται αντιληπτή από αυτόν τον χώρο ως διαφορετική.

⁽¹²⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, *X, Y και Z*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 και C-201/12, EU:C:2013:720.

⁽¹³⁾ UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 7 Μαΐου 2002, σ. 3.

- Συγγενείς παθήσεις: συγγενείς παθήσεις, όπως ο αλφισμός, για παράδειγμα, θα μπορούσαν επίσης να θεωρηθούν εγγενή χαρακτηριστικά.
- Αναπηρίες⁽¹⁴⁾: ορισμένες νοητικές και σωματικές αναπηρίες θα μπορούσαν να συνιστούν εγγενές χαρακτηριστικό. Ενδεικτικά παραδείγματα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν πρόσωπα που γεννήθηκαν τυφλά, κωφά ή που έχουν ορισμένες αναπτυξιακές διαταραχές. Πρόσωπα με άλλες αναπηρίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι έχουν ένα κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί. Ειδικότερα, στην κατηγορία αυτή θα μπορούσαν να υπαχθούν επίσης αναπηρίες προκληθείσες από πόλεμο ή κατάλοιπα πολέμου.
- Παραβάσεις ηθικών κωδίκων και κρατούντων κανόνων: ορισμένες πράξεις με τις οποίες παραβιάζονται ηθικοί κώδικες, όπως η μοιχεία, θα μπορούσαν επίσης να συνιστούν κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί. Επιπλέον, σε ορισμένες περιπτώσεις, η παραβίαση κοινωνικών κανόνων θα μπορούσε να συνδέεται με πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει. Σχετικά παραδείγματα θα μπορούσαν να είναι οι περιπτώσεις γονέων που αρνούνται να υποβάλουν το παιδί τους σε ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων (ΑΓΓΟ) ή γυναικών που αρνούνται να έχουν δευτερεύοντα ρόλο σε σχέση με τους συζύγους τους.
- Ο γενετήσιος προσανατολισμός και η ταυτότητα φύλου μπορούν να θεωρηθούν χαρακτηριστικά τα οποία είναι τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει.
- Σοβαρές παθήσεις και ασθένειες: μερικές παθήσεις και σοβαρές ασθένειες, όπως, για παράδειγμα, ο ιός HIV/AIDS, θα μπορούσαν να θεωρηθούν κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί.
- Δεσμοί συγγένειας: Οι δεσμοί συγγένειας θα μπορούσαν να θεωρηθούν εγγενές χαρακτηριστικό (π.χ. η οικογένεια στην οποία γεννιέται κάποιος) ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί (π.χ. λόγω γάμου).

Το κοινό χαρακτηριστικό δεν είναι δυνατόν να περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στον κοινό φόβο δίωξης.

Επισημαίνεται ότι το κοινό χαρακτηριστικό δεν μπορεί να είναι μόνο ο ίδιος ο φόβος δίωξης. Το κοινό χαρακτηριστικό θα πρέπει να υπάρχει ανεξαρτήτως του φόβου δίωξης. Η συμπεριφορά που συνιστά δίωξη δεν μπορεί να καθορίσει την κοινωνική ομάδα. Διαφορετικά, κάθε πρόσωπο με βασίμο φόβο δίωξης θα συνιστούσε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα και, επομένως, θα πληρούσε τις προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα. Οι άλλοι λόγοι δίωξης (φυλή, θρησκεία, ιθαγένεια και πολιτικές πεποιθήσεις) θα στερούνταν τότε κάθε νοήματος, καθώς το γεγονός και μόνο της ύπαρξης βασίμου φόβου θα επαρκούσε για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

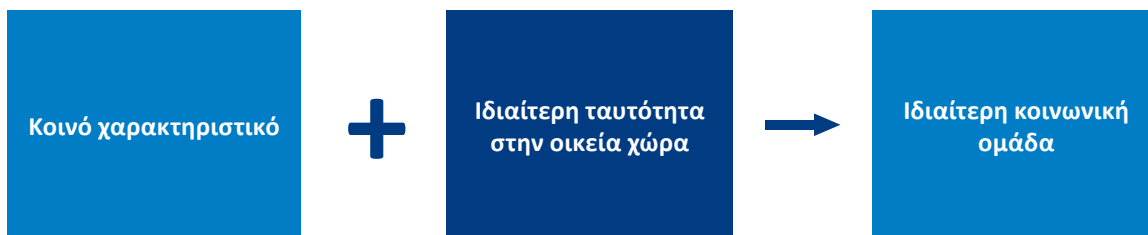
Στις κατευθυντήριες γραμμές της UNHCR υπογραμμίζεται επίσης η σημασία της αρχής αυτής, καθώς η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ορίζεται ως «(...) μια ένωση προσώπων που συνδέονται με ένα κοινό χαρακτηριστικό, άλλο από τον φόβο δίωξης»⁽¹⁵⁾.

<p>Εθνικά έγγραφα καθοδήγησης σχετικά με την εφαρμογή της προϋπόθεσης του «κοινού χαρακτηριστικού»</p> <p><i>Προς συμπλήρωση από το κράτος μέλος</i></p>

⁽¹⁴⁾ «Τα άτομα με αναπηρίες περιλαμβάνουν εκείνα που έχουν μακροχρόνια σωματικά, ψυχικά, διανοητικά ή αισθητήρια εμπόδια, που, σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, μπορούν να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία, σε ίση βάση με τους άλλους», Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, 13 Δεκεμβρίου 2006, άρθρο 1.

⁽¹⁵⁾ UNHCR, Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 7 Μαΐου 2002, σημείο 11.

Γ. Ιδιαίτερη ταυτότητα

Εφόσον πληρούται η προϋπόθεση του «κοινού χαρακτηριστικού», το επόμενο ερώτημα είναι εάν η ομάδα έχει **ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.**

Ο ορισμός της «ταυτότητας» είναι δύσκολος, δεδομένου ότι μπορούν να διατυπωθούν διάφορες θεωρίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να εξεταστεί η έννοια της «ταυτότητας». Ωστόσο, η ΟΕΑΑ παρέχει σαφή καθοδήγηση για τη διαπίστωση της ύπαρξης ιδιαίτερης ταυτότητας στο πλαίσιο της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας: μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

1) Η ιδιαίτερη ταυτότητα πρέπει να αναλύεται βάσει των συνθηκών που επικρατούν στη χώρα καταγωγής

Το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ ορίζει ότι «η ομάδα έχει ιδιαίτερη ταυτότητα **στην οικεία χώρα**, διότι γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο».

Η ιδιαίτερη ταυτότητα εξαρτάται από το συγκεκριμένο πλαίσιο που επικρατεί σε συγκεκριμένη χώρα καταγωγής. Μια ομάδα μπορεί να γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική (κατά την έννοια της ΟΕΑΑ) σε μια χώρα, αλλά όχι σε άλλη.

Επομένως, δεν είναι δυνατόν να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ορισμένη περίπτωση συνιστά ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα εξ ορισμού ή in abstracto. Η ύπαρξη ιδιαίτερης ταυτότητας θα πρέπει να αξιολογείται πάντοτε υπό το πρίσμα του εθνικού πλαισίου στη χώρα καταγωγής.

Επομένως, η αξιολόγηση της ύπαρξης ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας σε μια ορισμένη χώρα απαιτεί **συναφείς και επικαιροποιημένες πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής.**

Επισημαίνεται επίσης ότι οι ομάδες δεν χρειάζεται να έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα σε σχέση με το σύνολο της χώρας καταγωγής, η δε ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας υπό αυτή την έννοια μπορεί να περιορίζεται σε ορισμένες περιοχές από τις οποίες προέρχεται ο αιτών⁽¹⁶⁾.

2) Ομάδα η οποία γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο

Στο στάδιο αυτό, το κρίσιμο ερώτημα για τον χειριστή υποθέσεων είναι να καθορίσει **εάν η οικεία ομάδα γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.**

Υπάρχουν αρκετές ενδείξεις που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι χειριστές υποθέσεων όταν εξετάζουν εάν η ομάδα γίνεται αντιληπτή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο (στη χώρα καταγωγής) ως διαφορετική. Οι δύο ενδείξεις που περιγράφονται κατωτέρω δεν είναι καθεαυτές αναγκαίες για τον προσδιορισμό μιας κοινωνικής ομάδας και, **ως εκ τούτου, δεν συνιστούν προαπαιτούμενα για τη διαπίστωση ιδιαίτερης ταυτότητας- παρέχονται ως παραδείγματα** ενδείξεων οι οποίες ενδέχεται να είναι χρήσιμες σε συγκεκριμένες περιστάσεις για τον προσδιορισμό μιας κοινωνικής ομάδας.

Η αντίληψη του περιβάλλοντος κοινωνικού χώρου δεν είναι αναγκαίο να αφορά την κοινωνία της χώρας καταγωγής στο σύνολό της. Η αντίληψη περί διαφορετικότητας δεν θα πρέπει επίσης να θεωρείται κατ' ανάγκη αρνητική. Για παράδειγμα, μια προνομιούχος κοινωνική τάξη μπορεί να γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

⁽¹⁶⁾ Αυτό ισχύει με την επιφύλαξη της εξέτασης της εναλλακτικής δυνατότητας εγχώριας προστασίας, η οποία διενεργείται στο πλαίσιο της εκτίμησης του κινδύνου.

α) Στιγματισμός ή στοχοποίηση από τη νομοθεσία

Στην υπόθεση *X, Y και Z*, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας η οποία αφορά συγκεκριμένη ομάδα (στην προκειμένη υπόθεση, τους ομοφυλόφιλους) καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι η ομάδα γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και, επομένως, ότι έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα.

Αποσπάσματα από την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση *X, Y και Z*⁽¹⁷⁾

«Εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας όπως οι επίμαχες σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους, καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά αποτελούν χωριστή ομάδα η οποία από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική.»
(σκέψη 48)

«Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας όπως οι επίμαχες σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους, καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά πρέπει να θεωρηθούν ως αποτελούντα ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα.»
(σκέψη 49)

Η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας η οποία αφορά συγκεκριμένη ομάδα, ή νομοθεσίας η οποία εισάγει διακρίσεις εις βάρος ορισμένων ομάδων, ενδέχεται να καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι οι ομάδες αυτές γίνονται αντιληπτές ως διαφορετικές από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

β) Στιγματισμός ή αντίληψη περί διαφορετικότητας από τον κοινωνικό χώρο

Καθώς οι κοινωνικές ομάδες σχετίζονται με τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο, είναι σημαντικό να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο η κοινωνία λειτουργεί και αντιμετωπίζει κάποιες ομάδες διαφορετικά από άλλες.

Αυτό μπορεί να καταστεί εμφανές μέσω πράξεων ή πεποιθήσεων που εισάγουν δυσμενή διάκριση ή εξοστρακίζουν ή παρέχουν προνόμια σε ορισμένες ομάδες.

Η δυσμενής διάκριση ή ο εξοστρακισμός μπορούν να συνίστανται, μεταξύ άλλων, σε περιορισμένη πρόσβαση σε θέσεις εργασίας, στέγη, ιατρική περίθαλψη ή εκπαίδευση. Ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες μπορούν να θεωρούνται παρίες ή να είναι αποκομμένες από την υπόλοιπη κοινωνία ή τον πληθυσμό στη χώρα καταγωγής ή σε συγκεκριμένη περιοχή (ή περιοχές) στη χώρα καταγωγής.

Ορισμένες παραδόσεις και έθιμα, ή θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις, ενδέχεται επίσης να στιγματίζουν ορισμένες ομάδες.

Σε χώρες ή περιοχές στις οποίες το ποσοστό διάδοσης του ΑΓΓΟ είναι υψηλό, γυναίκες και κορίτσια κάποιας ηλικίας που δεν έχουν υποβληθεί σε ΑΓΓΟ μπορεί να γίνονται αντιληπτές ως διαφορετικές από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και, επομένως, να έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα.

⁽¹⁷⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, *X, Y και Z*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 και C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψεις 48 και 49.

Δ. Ιδιότητα μέλους

Κατά την ΟΕΑΑ, η ιδιαίτερη ταυτότητα καθώς και η αντίληψη περί διαφορετικότητας αφορούν την ομάδα στο σύνολό της. Ο περιβάλλον κοινωνικός χώρος θα πρέπει να έχει κάποια γενική επίγνωση ότι υπάρχει στην κοινωνία μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα και να αντιλαμβάνεται τα μέλη της διαφορετικά.

Σε ατομικό επίπεδο, ένα μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας μπορεί να είναι «αόρατο» ή να «περνά απαρατήρητο» από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο, αλλά το γεγονός και μόνο ότι έχει κοινά χαρακτηριστικά με αυτή την ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα καθιστά το πρόσωπο αυτό μέλος της εν λόγω ομάδας. Για παράδειγμα, ο γενετήσιος προσανατολισμός ενός ατόμου μπορεί να μην είναι εμφανής στον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο εάν ο αιώων δεν μιλά ανοιχτά για αυτόν.

Η ύπαρξη **ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας** δεν βασίζεται στις δραστηριότητες ή στις ενέργειες των μελών της ούτε εξαρτάται από αυτές. Η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να υπάρχει, και συχνά υπάρχει, χωρίς να συνδέεται με αυτήν καμία εγγενής δραστηριότητα.

Η συνοχή μεταξύ μελών της ομάδας δεν αποτελεί προϋπόθεση. Τα μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν χρειάζεται να γνωρίζονται ή να συνδέονται μεταξύ τους με οποιονδήποτε τρόπο. Το κρίσιμο κριτήριο είναι η ύπαρξη κοινού χαρακτηριστικού μεταξύ των μελών, τα οποία όμως δεν απαιτείται να έχουν μεταξύ τους οποιουδήποτε είδους σχέση.

Απόκρυψη ή συγκράτηση. Στην υπόθεση *X, Y και Z*, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι οι αιτούντες είναι ανεπίτρεπτο να αναμένεται να αποκρύψουν ένα χαρακτηριστικό τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητά τους ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται να το αποκηρύξουν. Επιπλέον, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι ο αιτών δεν είναι δυνατό να αναμένεται να επιδεικνύει συγκράτηση κατά την εξωτερική του γενετήσιου προσανατολισμού του. Το γεγονός ότι θα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο δίωξης επιδεικνύοντας μεγαλύτερη συγκράτηση απ' ό,τι ένας ετεροφυλόφιλος κατά την εξωτερική του γενετήσιου προσανατολισμού του δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο αυτό.

Αποσπάσματα από την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση *X, Y και Z*⁽¹⁸⁾

«Όσον αφορά την πρώτη από τις εν λόγω προϋποθέσεις, δεν αμφισβητείται ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός ενός προσώπου αποτελεί τόσο θεμελιώδους σημασίας χαρακτηριστικό της ταυτότητάς του ώστε το πρόσωπο αυτό να μην πρέπει να αναγκάζεται να τον αποκηρύξει. (...)» (σκέψη 46)

«Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι το να απαιτηθεί μέλη κοινωνικής ομάδας που έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό να αποκρύψουν τον προσανατολισμό αυτόν αντίκειται σε αυτή ταύτη την αναγνώριση ενός χαρακτηριστικού τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται οι ενδιαφερόμενοι να το αποκηρύξουν.» (σκέψη 70)

«Το γεγονός ότι [ο αιτών] θα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο επιδεικνύοντας μεγαλύτερη συγκράτηση απ' ό,τι ένας ετεροφυλόφιλος κατά την εξωτερική του γενετήσιου προσανατολισμού του δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο αυτό.» (σκέψη 75)

«Κατά την αξιολόγηση αιτήσεως παροχής του καθεστώτος πρόσφυγα, οι αρμόδιες αρχές δεν δύνανται εύλογα να αναμένουν, προκειμένου ο αιτών άσυλο να αποφύγει δίωξή του, να αποκρύπτει την ομοφυλοφιλία του στη χώρα καταγωγής του ή να επιδεικνύει συγκράτηση κατά την εξωτερική του γενετήσιου προσανατολισμού του.» (σκέψη 76)

Το μέγεθος της ομάδας, ήτοι το πλήθος των μελών ή των προσώπων που συνθέτουν την ομάδα, δεν ασκεί επιρροή όταν αξιολογείται η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

Συγκεκριμένα, μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να απαρτίζεται από πολύ μικρό αριθμό προσώπων (π.χ. άτομα με σπάνια ασθένεια/αναπηρία) ή, αντιθέτως, από μεγαλύτερο αριθμό προσώπων (π.χ. άτομα ΛΟΑΔΜ σε μια ολόκληρη χώρα). Υπενθυμίζεται άλλωστε ότι και άλλοι λόγοι δίωξης (φυλή, θρησκεία, ιθαγένεια και πολιτικές πεποιθήσεις) ενδέχεται επίσης να αφορούν πολύ μεγάλο ή πολύ μικρό αριθμό προσώπων. Επιπλέον, υπάρχουν

⁽¹⁸⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, *X, Y και Z*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 και C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψεις 46, 70, 75 και 76.

πολλά τεκμηριωμένα ιστορικά παραδείγματα κυρίαρχων μειονοτικών ομάδων που άσκησαν διώξεις κατά της πλειονότητας για λόγους που εμπίπτουν σε αυτούς της Σύμβασης για τους πρόσφυγες.

Ο όρος «ιδιαίτερη» στη φράση «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» παραπέμπει στο γεγονός ότι η ομάδα είναι «προσδιορίσιμη». Δεν θεωρείται ότι σχετίζεται με το μέγεθος της ομάδας⁽¹⁹⁾.

Συμπέρασμα σχετικά με την ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

Η εκπλήρωση του κριτηρίου του κοινού χαρακτηριστικού και του κριτηρίου της ιδιαίτερης ταυτότητας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο αιτών είναι μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και, επομένως, αποδεικνύει την ύπαρξη ενός από τους πέντε λόγους δίωξης που προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα.

Εθνικά έγγραφα καθοδήγησης σχετικά με την εφαρμογή της προϋπόθεσης της «ιδιαίτερης ταυτότητας»

Προς συμπλήρωση από το κράτος μέλος

⁽¹⁹⁾ UNHCR, Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 7 Μαΐου 2002, σημείο 18.

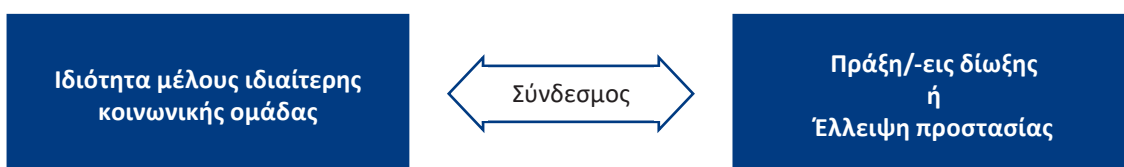
Ε. Σύνδεσμος (λόγοι)

Το γεγονός και μόνο ότι ένα πρόσωπο είναι μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν επαρκεί για να πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα. Αφού εξακριβωθεί ότι ο αιτών έχει την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, το επόμενο βήμα είναι να εξεταστεί η ύπαρξη συνδέσμου μεταξύ αυτής της ιδιότητας του αιτούντος και του φόβου δίωξης του αιτούντος ή της έλλειψης προστασίας.

Ο **σύνδεσμος (λόγοι)** είναι η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ:

- της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και του βάσιμου φόβου δίωξης·
- ή
- της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και της έλλειψης αποτελεσματικής και μη προσωρινής προστασίας κατά πράξης δίωξης βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 2 της ΟΕΑΑ και ειδικότερα η απροθυμία των φορέων προστασίας να παράσχουν προστασία κατά των φόβων δίωξης, όταν η πράξη δίωξης καθεαυτή δεν συνδέεται με λόγο δίωξης.

Ο σύνδεσμος μεταξύ της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και του φόβου δίωξης που οφείλεται είτε σε πράξη/-εις δίωξης είτε σε έλλειψη προστασίας είναι καθοριστικής σημασίας.

Παραδείγματα απροθυμίας παροχής προστασίας: ομοφυλόφιλος είναι θύμα εγκληματικών πράξεων, οι οποίες δεν οφείλονται στον γενετήσιο προσανατολισμό του ή σε άλλον προβλεπόμενο στη Σύμβαση για τους πρόσφυγες λόγο· ωστόσο, οι αρμόδιες αρχές αρνούνται να διερευνήσουν τα εγκλήματα ή, εφόσον απαιτείται, να παράσχουν προστασία στον ομοφυλόφιλο λόγω του γενετήσιου προσανατολισμού του.

ΣΤ. Ειδικές παρατηρήσεις

α) Πολλαπλότητα κινήτρων

Η πολλαπλότητα κινήτρων παραπέμπει σε κατάσταση στην οποία η πράξη δίωξης υποκινείται από περισσότερα του ενός κίνητρα, τα οποία δεν συνιστούν όλα λόγο δίωξης. Η ύπαρξη ενός τουλάχιστον λόγου δίωξης, ως αποτελεσματικού παράγοντα, μεταξύ των άλλων κινήτρων, ο οποίος συμβάλλει στην επίτευξη του αποτελέσματος, αρκεί ώστε να τύχει εφαρμογής ο ορισμός του πρόσφυγα.

β) Πολλαπλότητα λόγων δίωξης

Ανάλογα με τις περιστάσεις κάθε μεμονωμένης περίπτωσης, ένας ή περισσότεροι λόγοι δίωξης ενδέχεται να αλληλεπικαλύπτονται ή να είναι εξίσου εφαρμοστέοι. Επιπλέον της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, άλλοι λόγοι δίωξης (φυλή, θρησκεία, ιθαγένεια, πολιτικές πεποιθήσεις) ενδέχεται να τυγχάνουν εφαρμογής στην ίδια πράξη δίωξης. Επομένως, ο χειριστής υποθέσεων θα πρέπει να επιδεικνύει πάντοτε προσοχή όσον αφορά την ύπαρξη άλλων λόγων δίωξης. Πάντως, η συμβουλή που παρέχεται είναι ότι, όταν πράξη δίωξης μπορεί να συνδεθεί σαφώς με έναν από τους άλλους λόγους της Σύμβασης για τους πρόσφυγες, δεν συντρέχει λόγος διενέργειας περαιτέρω ανάλυσης της εφαρμογής των κριτηρίων της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

γ) Ατομική αξιολόγηση

Επισημαίνεται ότι, κατά την εξακρίβωση της συνδρομής βάσιμου φόβου δίωξης, δεν απαιτείται να διατρέχει κίνδυνο δίωξης κάθε μέλος της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Όπως συμβαίνει και με τους άλλους λόγους δίωξης, δεν θα πληρούν κατ' ανάγκη όλα τα μέλη της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας τις προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα.

Ένα μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ενδέχεται να έχει βάσιμο φόβο δίωξης λόγω της ιδιότητας μέλους της εν λόγω ομάδας, ενώ άλλο μέλος της ίδιας ομάδας ενδέχεται να μην έχει φόβο δίωξης. Ομοίως, ενδέχεται να υπάρχουν προσωπικές περιστάσεις βάσει των οποίων ένα μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας απολαύει προστασίας, ενώ άλλα μέλη της ίδιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν απολαύουν προστασίας.

Εφαρμογή της ανάλυσης σχετικά με την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

Στην παρούσα ενότητα περιγράφεται η εφαρμογή των αρχών που εκτέθηκαν στις προηγούμενες ενότητες του εγγράφου καθοδήγησης. Οι περιπτώσεις που αναλύονται στην παρούσα ενότητα επιλέχθηκαν με σκοπό να καταδειχθεί ο τρόπος διενέργειας της ανάλυσης στην πράξη. **Δεν αποτελούν καθεαυτά παραδείγματα ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.** Όπως προαναφέρθηκε, οι ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες θα πρέπει να καθορίζονται πάντοτε υπό το πρίσμα των ατομικών χαρακτηριστικών και του ειδικού πλαισίου της χώρας καταγωγής.

Όταν αξιολογείται εάν ένα άτομο ανήκει σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, είναι άκρως σημαντικό ο υπεύθυνος λήψης αποφάσεων να **μη στηρίζεται σε στερεότυπες έννοιες και πολιτισμικά προκατειλημμένες γενικεύσεις ή παραδοχές**, ιδίως σε σχέση με την ύπαρξη ή μη ορισμένων εμφανών χαρακτηριστικών⁽²⁰⁾.

A. Περιπτώσεις που σχετίζονται με τον γενετήσιο προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου

Ο γενετήσιος προσανατολισμός και η ταυτότητα φύλου (ΓΠΤΦ) αναφέρονται ρητώς στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ.

Άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) Λόγοι δίωξης

(...)

Ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να περιλαμβάνει ομάδα που βασίζεται στο κοινό χαρακτηριστικό του γενετήσιου προσανατολισμού. Ο γενετήσιος προσανατολισμός δεν μπορεί να νοηθεί ως περιλαμβανών πράξεις θεωρούμενες αξιόποινες κατά το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών. Κατά τον καθορισμό της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή τον προσδιορισμό χαρακτηριστικού αυτής της ομάδας λαμβάνονται δεόντως υπόψη πτυχές συνδεδεμένες με το φύλο, συμπεριλαμβανόμενης της ταυτότητας του φύλου.

Κοινό χαρακτηριστικό

Στην υπόθεση *X, Y και Z*, το ΔΕΕ έκρινε ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός είναι χαρακτηριστικό τόσο θεμελιώδους σημασίας ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να το αποκηρύξει:

Αποσπάσματα από την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση *X, Y και Z*⁽²¹⁾

«Όσον αφορά την πρώτη από τις εν λόγω προϋποθέσεις, δεν αμφισβητείται ότι γενετήσιος προσανατολισμός ενός προσώπου αποτελεί τόσο θεμελιώδους σημασίας χαρακτηριστικό της ταυτότητάς του ώστε το πρόσωπο αυτό να μην πρέπει να αναγκάζεται να τον αποκηρύξει. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας, από το οποίο προκύπτει ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής, ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα δύναται να είναι μια ομάδα της οποίας τα μέλη έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό έναν γενετήσιο προσανατολισμό.» (σκέψη 46)

Επιπλέον, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι δεν θα πρέπει να αναμένεται ότι ο αιτών θα αποκηρύξει, προκειμένου να αποφύγει τη δίωξη, ένα χαρακτηριστικό της ταυτότητάς του τόσο θεμελιώδους σημασίας ώστε να μην μπορεί να υποχρεωθεί να το αποκηρύξει. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι δεν μπορεί να αναμένεται εύλογα από τον αιτούντα να επιδεικνύει συγκράτηση (κατά την εξωτερική του γενετήσιου προσανατολισμού του) και ότι το γεγονός ότι ο αιτών θα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο επιδεικνύοντας μεγαλύτερη συγκράτηση απ' ό,τι ένας ετεροφυλόφιλος κατά την εξωτερική του γενετήσιου προσανατολισμού του δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο αυτό.

⁽²⁰⁾ UNHCR, *UNHCR intervention before the Court of Justice of the European Union in the cases of Minister voor Immigratie en Asiel v. X, Y and Z*, 28 Σεπτεμβρίου 2012, σ. 12.

⁽²¹⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, *X, Y και Z*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 και C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψη 46.

Απόσπασμα από την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση X, Y και Z⁽²²⁾

«Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι το να απαιτηθεί μέλη κοινωνικής ομάδας που έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό να αποκρύψουν τον προσανατολισμό αυτόν αντίκειται σε αυτή ταύτη την αναγνώριση ενός χαρακτηριστικού τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται οι ενδιαφερόμενοι να το αποκηρύξουν.»
(σκέψη 70)

«Κατά συνέπεια, είναι ανεπίτρεπτο να αναμένεται, προκειμένου ο αιτών άσυλο να αποφύγει δίωξή του, να αποκρύψει την ομοφυλοφιλία του στη χώρα καταγωγής του.»
(σκέψη 71)

Όπως προαναφέρθηκε, η διάκριση μεταξύ των διαφόρων ειδών κοινών χαρακτηριστικών (εγγενές χαρακτηριστικό, κοινό ιστορικό παρελθόν ή χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει) δεν είναι πάντοτε σαφής, με αποτέλεσμα αυτά να καθίστανται συμπληρωματικά μεταξύ τους. Για παράδειγμα, για ορισμένους, ο γενετήσιος προσανατολισμός είναι εγγενές χαρακτηριστικό. Αυτό καταδεικνύει ότι ένα κοινό χαρακτηριστικό μπορεί να τεκμηριωθεί με διαφορετικές επιχειρηματολογίες⁽²³⁾.

Ιδιαίτερη ταυτότητα

Δεδομένου ότι ο ΓΠΤΦ αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό, το επόμενο ερώτημα που τίθεται προκειμένου να διαπιστωθεί εάν ο ενδιαφερόμενος ανήκει σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα είναι εάν η ομάδα έχει ιδιαίτερη ταυτότητα βασισμένη σε αυτό το κοινό χαρακτηριστικό, ήτοι εάν η ομάδα αυτή γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο λόγω του γενετήσιου προσανατολισμού και/ή της ταυτότητας φύλου των μελών της.

Το κρίσιμο ερώτημα για τον χειριστή υποθέσεων είναι ο τρόπος με τον οποίο εκδηλώνεται η αντίληψη της διαφορετικότητας. Στην υπόθεση X, Y και Z, το Δικαστήριο αποδίδει βαρύτητα στην ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους. Η ύπαρξη νομοθεσίας αυτού του είδους ενδέχεται να καταστήσει δυνατή τη διαπίστωση ότι οι ομοφυλόφιλοι συνιστούν ιδιαίτερη ομάδα, η οποία γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

Αποσπάσματα από την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση X, Y και Z⁽²⁴⁾

«Εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας όπως οι επίμαχες σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους, καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά αποτελούν χωριστή ομάδα η οποία από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική.»
(σκέψη 48)

«Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας όπως οι επίμαχες σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους, καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά πρέπει να θεωρηθούν ως αποτελούντα ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα.»
(σκέψη 49)

Ο στιγματισμός προσώπων λόγω του ΓΠΤΦ τους μπορεί να είναι αποτέλεσμα ποινικών νόμων ή πολιτικών, ή νόμων ή πολιτικών που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις, ανεπίσημων κρατικών πρακτικών καθώς και του ίδιου του περιβάλλοντος κοινωνικού χώρου. Η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας δεν αποτελεί προϋπόθεση για τη διαπίστωση ιδιαίτερης ταυτότητας σχετιζόμενης με τον ΓΠΤΦ.

Σε χώρες όπου δεν υπάρχει νομοθεσία που ποινικοποιεί τον ΓΠΤΦ ή εισάγει διακρίσεις εις βάρος προσώπων λόγω του ΓΠΤΦ, τα άτομα ΛΟΑΔΜ ενδέχεται να έχουν παρ' όλα αυτά ιδιαίτερη ταυτότητα εάν, για παράδειγμα, στον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο επικρατεί νοοτροπία μισαλλοδοξίας.

⁽²²⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, X, Y και Z, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 και C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψεις 70 και 71.

⁽²³⁾ UNHCR, Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία: για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου που στηρίζονται στον γενετήσιο προσανατολισμό και/ή στην ταυτότητα του γένους (φύλου) στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 23 Οκτωβρίου 2012, παράγραφος 47.

⁽²⁴⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, X, Y και Z, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 και C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψεις 48 και 49.

Εάν πληρούνται τα κριτήρια του κοινού χαρακτηριστικού και της ιδιαίτερης ταυτότητας, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι είναι δυνατός ο καθορισμός ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στο πλαίσιο ορισμένης χώρας καταγωγής ή μέρους αυτής.

Σύνδεσμος

Η διαπίστωση και μόνο της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στη χώρα καταγωγής του δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και ενός βασίμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Οι λόγοι της δίωξης μπορούν να βασίζονται σε πολλαπλά κίνητρα (βλ. σ. 18), για παράδειγμα, η πράξη δίωξης μπορεί να υποκινείται από λόγους που συνιστούν αξιόποινη πράξη, καθώς και από την ιδιότητα του θύματος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (π.χ. εκβίαση ατόμων ΛΟΑΔΜ με σκοπό το οικονομικό όφελος).

Σε καταστάσεις στις οποίες επικρατεί νοοτροπία μισαλλοδοξίας, ο υπεύθυνος δίωξης είναι συχνά μη κρατικός φορέας, οι δε φορείς προστασίας ενδέχεται να μην είναι σε θέση ή να μην είναι πρόθυμοι να παράσχουν προστασία: ή παρεχόμενη προστασία δεν είναι αποτελεσματική και έχει προσωρινό χαρακτήρα.

Εθνικές πρακτικές σχετικά με ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες βασισμένες στον ΓΠΤΦ

Προς συμπλήρωση από το κράτος μέλος

B. Φύλο

Ο όρος κοινωνικό φύλο αναφέρεται στη σχέση μεταξύ γυναικών και ανδρών βάσει ταυτοτήτων, υποστάσεων, ρόλων και ευθυνών που αποδίδονται σε κάθε βιολογικό φύλο και έχουν καθοριστεί με την εφαρμογή κοινωνικών ή πολιτισμικών κριτηρίων⁽²⁵⁾.

Αιτιολογική σκέψη 30 της ΟΕΑΑ

Είναι εξίσου αναγκαίο να καθιερωθεί κοινή εννοιολογική αντίληψη του λόγου δίωξης που στηρίζεται στην «ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Για τους σκοπούς του καθορισμού της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη θέματα που απορρέουν από το φύλο του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας του φύλου και του γενετήσιου προσανατολισμού, τα οποία μπορεί να σχετίζονται με ορισμένες νομικές παραδόσεις και έθιμα, που οδηγούν επί παραδείγματι σε ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων, υποχρεωτική στείρωση ή υποχρεωτική αποβολή, στον βαθμό που έχουν σχέση με τον βασίμο φόβο του αιτούντος για δίωξη σε βάρος του.

Άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) δεύτερο εδάφιο της ΟΕΑΑ

(...)

Κατά τον καθορισμό της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή τον προσδιορισμό χαρακτηριστικού αυτής της ομάδας λαμβάνονται δεόντως υπόψη πτυχές συνδεόμενες με το φύλο, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας του φύλου.

⁽²⁵⁾ UNHCR, Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία: για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου που στηρίζονται στον γενετήσιο προσανατολισμό και/ή στην ταυτότητα του γένους (φύλου) στο πλαίσιο του άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων, 23 Οκτωβρίου 2012, παράγραφος 47.

Άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ Πράξεις δίωξης

Οι πράξεις που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πράξεις δίωξης σύμφωνα με την παράγραφο 1 μπορούν μεταξύ άλλων να έχουν τη μορφή:

[...] πράξεων που στοχεύουν το φύλο ή τα παιδιά.

Σε ορισμένες κοινωνίες, υπάρχουν νόμοι οι οποίοι εισάγουν διακρίσεις εις βάρος των γυναικών λόγω του φύλου τους και μόνο ή κοινωνικές πρακτικές οι οποίες εισάγουν διακρίσεις εις βάρος των γυναικών. Η ύπαρξη νομοθεσίας ή πρακτικής εισάγουσας δυσμενή διάκριση δεν αποδεικνύει αφ' εαυτής την ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, αλλά αποτελεί ένδειξη η οποία χρήζει περαιτέρω αξιολόγησης στο πλαίσιο της χώρας καταγωγής: πόσο κρίσιμη είναι η νομοθεσία για την αντίληψη του περιβάλλοντος κοινωνικού χώρου περί διαφορετικής ταυτότητας, πώς εφαρμόζεται η νομοθεσία και πώς επηρεάζει διαφορετικά τις γυναίκες. Συχνά απαιτούνται και άλλα χαρακτηριστικά για να διαπιστωθεί ότι πληρούται το κριτήριο της «ιδιαίτερης ταυτότητας», όπως η περιοχή καταγωγής, η εθνοτική ομάδα ή/και η κοινωνική κατάσταση.

Ακολουθεί κατάλογος συχνών παραδειγμάτων ιδιαίτερων ομάδων γυναικών που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα σε συγκεκριμένη χώρα καταγωγής. Είναι σκόπιμο να υπομνησθεί ότι τα παραδείγματα αυτά δεν ισχύουν για κάθε χώρα και κάθε κοινωνία και ότι η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας θα πρέπει να αξιολογείται πάντοτε λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης στη συγκεκριμένη χώρα καταγωγής.

- **Γυναίκες και κορίτσια που αρνούνται να υποβληθούν σε ΑΓΓΟ.** Η περίπτωση αυτή εξετάζεται αναλυτικότερα κατωτέρω.
- **Γυναίκες που υπήρξαν θύματα βιασμού ή άλλων μορφών σεξουαλικής βίας** και οι οποίες στιγματίζονται από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.
- **Γυναίκες πρώην ιερόδουλες** οι οποίες εξοστρακίζονται ή αντιμετωπίζουν άλλες μορφές δυσμενούς διάκρισης, τιμωρία ή κακομεταχείριση.
- **Γυναίκες θύματα εμπορίας ανθρώπων** οι οποίες εξοστρακίζονται από την οικογένειά τους και την κοινωνία γενικότερα (βλ. περίπτωση Δ κατωτέρω).
- **Γυναίκες οι οποίες παραβιάζουν τα κοινωνικά ήθη**, π.χ. γυναίκες οι οποίες, βασιζόμενες σε βαθιά ριζωμένη πεποίθηση, αρνούνται να ακολουθήσουν τα παραδοσιακά πολιτισμικά πρότυπα τα οποία σχετίζονται με τον «προσδοκώμενο» ρόλο της γυναίκας στην οικογένεια.

Εθνικές πρακτικές σχετικά με ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες βασισμένες στο φύλο

Προς συμπλήρωση από το κράτος μέλος

Ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ορίζει τον ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων (ΑΓΓΟ) ως κάθε διαδικασία η οποία συνεπάγεται τη μερική ή ολική αφαίρεση των εξωτερικών γυναικείων γεννητικών οργάνων ή άλλο τραυματισμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων για μη ιατρικούς λόγους⁽²⁶⁾.

Ο ΑΓΓΟ είναι επιβλαβής παραδοσιακή πρακτική και θεωρείται ότι συνιστά προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κοριτσιών και γυναικών⁽²⁷⁾.

Όπως προαναφέρθηκε, η αιτιολογική σκέψη 30 της ΟΑΕΕ μνημονεύει ρητώς «ορισμένες νομικές παραδόσεις και έθιμα, που οδηγούν επί παραδείγματι σε ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων» και θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη κατά την αξιολόγηση της αίτησης.

⁽²⁶⁾ ΠΟΥ, *Classification of female genital mutilation*, 2007.

⁽²⁷⁾ ΠΟΥ, *Eliminating Female genital mutilation - An interagency statement OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO*, σ. 8.

Κοινό χαρακτηριστικό

Ανάλογα με το πλαίσιο στη συγκεκριμένη χώρα καταγωγής, η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα θα μπορούσε να απαρτίζεται από γυναίκες και κορίτσια των οποίων το κοινό χαρακτηριστικό είναι ότι δεν έχουν υποβληθεί σε ΑΓΓΟ σύμφωνα με τις τοπικές παραδοσιακές πρακτικές ή/και εξακολουθούν να αρνούνται να υποβληθούν σε αυτόν. Η ομάδα αυτή θα μπορούσε να βασίζεται σε εγγενή χαρακτηριστικά (ηλικία, φύλο, εθνοτική ομάδα) καθώς και σε κοινό ιστορικό παρελθόν (το γεγονός ότι δεν υποβλήθηκαν σε ΑΓΓΟ) ή/και σε χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις που είναι θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση.

Η ομάδα αυτή μπορεί επίσης να περιλαμβάνει γυναίκες και κορίτσια που έχουν ήδη υποβληθεί σε ένα είδος ΑΓΓΟ, αλλά διατρέχουν παρ' όλα αυτά τον κίνδυνο να υποβληθούν σε επιπρόσθετο είδος ΑΓΓΟ⁽²⁸⁾.

Ιδιαίτερη ταυτότητα

Προκειμένου να προσδιοριστεί εάν η προαναφερθείσα ομάδα (ήτοι γυναίκες και κορίτσια που δεν έχουν υποβληθεί σε ΑΓΓΟ σύμφωνα με τις τοπικές παραδοσιακές πρακτικές) μπορεί να συνιστά ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, πρέπει επίσης να αξιολογηθεί εάν η ομάδα αυτή έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα καταγωγής, ήτοι εάν γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

Σε χώρες (ή περιοχές) στις οποίες ο ΑΓΓΟ είναι κρατούσα πρακτική, γυναίκες και κορίτσια με άθικτα γεννητικά όργανα (ή που δεν έχουν ακρωτηριαστεί «επαρκώς»), σύμφωνα με τις τοπικές πρακτικές) ενδέχεται να θεωρούνται ότι διαφέρουν από τις γυναίκες που έχουν υποβληθεί στην πρακτική αυτή.

Η ιδιαίτερη ταυτότητα αυτών των γυναικών και των κοριτσιών θα μπορούσε να αποδειχθεί από το γεγονός ότι υφίστανται κοινωνικό εξοστρακισμό. Ο εξοστρακισμός αυτός μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι θεωρούνται «ακάθαρτες» ή «αμφίβολης ηθικής» από την τοπική κοινωνία. Αυτό θα μπορούσε να αποδειχθεί, για παράδειγμα, από το γεγονός ότι οι άνδρες στην κοινωνία αυτή αρνούνται/έχουν αρνηθεί να παντρεύονται γυναίκες που δεν έχουν υποβληθεί σε ΑΓΓΟ.

Επιπλέον, γυναίκες και κορίτσια που αντιτίθενται στον ΑΓΓΟ, που αρνούνται να ακολουθήσουν αυτήν την επιβλαβή παραδοσιακή πρακτική, θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι παραβιάζουν τα κοινωνικά ήθη και, επομένως, στιγματίζονται και υφίστανται δυσμενείς διακρίσεις από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο. Αυτό θα μπορούσε να ισχύει επίσης για τους άνδρες που αντιτάσσονται στον ΑΓΓΟ για τις θυγατέρες τους.

Σύνδεσμος

Η διαπίστωση της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (εν προκειμένω, η ομάδα θα μπορούσε να είναι «κορίτσια ή γυναίκες που δεν έχουν υποβληθεί, ή/και αρνούνται να υποβληθούν, σε ΑΓΓΟ στη χώρα Χ»), δεν αρκεί για την πλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και βασίμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Στην προκειμένη περίπτωση, στην οποία η μορφή δίωξης για την οποία εκφράζεται φόβος είναι ο ΑΓΓΟ, κατά κανόνα είναι εύκολο να στοιχειοθετηθεί αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της πράξης δίωξης και του λόγου. Επιπλέον, ενδέχεται να υπάρχουν και άλλοι κίνδυνοι δίωξης, όπως σοβαρές μορφές δυσμενούς διάκρισης ή εξοστρακισμού.

⁽²⁸⁾ UNHCR, *Οδηγίες για το χειρισμό των αιτημάτων ασύλου στις περιπτώσεις ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων*, Μάιος 2009, σ. 5, παράγραφος 6.

Εθνικές πρακτικές σχετικά με ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες βασισμένες στον ΑΓΓΟ*Προς συμπλήρωση από το κράτος μέλος***Γ. Παιδιά**

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, θεωρείται παιδί κάθε ανθρωπίνον μικρότερο των 18 ετών.

Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 28 της ΟΕΑΑ:

Οσάκις αξιολογούνται αιτήματα ανηλίκων για παροχή διεθνούς προστασίας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις μορφές δίωξης που αφορούν ειδικά τα παιδιά. Βλ. επίσης άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο στ) της ΟΕΑΑ, σύμφωνα με το οποίο: Οι πράξεις που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πράξεις δίωξης σύμφωνα με την παράγραφο 1 μπορούν μεταξύ άλλων να έχουν τη μορφή: [...] πράξεων που στοχεύουν το φύλο ή τα παιδιά.

Η κατάσταση των παιδιών μπορεί να επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από την ίδια την ηλικία τους (πολύ νεαρά παιδιά) και από την έλλειψη κοινωνικών δικτύων. Πρόκειται για παράγοντες οι οποίοι πρέπει να λαμβάνονται πάντοτε υπόψη κατά τον καθορισμό ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας η οποία περιλαμβάνει παιδιά.

Ακολουθεί κατάλογος συχνών παραδειγμάτων ομάδων παιδιών που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα σε συγκεκριμένη χώρα καταγωγής. Είναι σκόπιμο να υπομνησθεί ότι τα παραδείγματα αυτά δεν ισχύουν για κάθε χώρα και κάθε κοινωνία και ότι η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας θα πρέπει να αξιολογείται λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης στη συγκεκριμένη χώρα καταγωγής ή σε μέρος αυτής.

- **Κορίτσια με άθικτα γεννητικά όργανα τα οποία αρνούνται να υποβληθούν σε ΑΓΓΟ** (βλ. περίπτωση ανωτέρω).
- **Παιδιά που αρνούνται να ακολουθήσουν παραδοσιακά πολιτιστικά πρότυπα και τα οποία γίνονται αντιληπτά ως διαφορετικά από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο**, π.χ. κορίτσια που σπουδάζουν ή φοιτούν στο σχολείο σε πολιτισμούς στους οποίους πρόσβαση στην εκπαίδευση έχουν μόνο τα αγόρια, παιδιά που αρνούνται έναν καταναγκαστικό γάμο.
- **Παιδιά θύματα εμπορίας τα οποία εξοστρακίζονται** (βλ. σημείο Δ κατωτέρω). Τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην εμπορία, μεταξύ άλλων για σεξουαλική εκμετάλλευση, γάμο, οικιακή εργασία, σύγχρονη δουλεία, επαιτεία, παράνομη υιοθεσία, αξιόποινες δραστηριότητες.
- **Παιδιά τα οποία κατηγορούνται για μαγεία**

Εθνικές πρακτικές σχετικά με ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες βασισμένες ή σχετικές με την παιδική ηλικία*Προς συμπλήρωση από το κράτος μέλος*

Δ. Θύματα εμπορίας ανθρώπων

Η οδηγία 2011/36/ΕΕ⁽²⁹⁾ παρέχει τον ορισμό της εμπορίας ανθρώπων.

Οδηγία 2011/36/ΕΕ, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της

Άρθρο 2

1. Η πρόσληψη, μεταφορά, διακίνηση, στέγαση ή υποδοχή προσώπων, συμπεριλαμβανομένης και της ανταλλαγής ή της μεταβίβασης εξουσίας επί των προσώπων αυτών, με την απειλή της χρήσης ή τη χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, απάτη, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με πληρωμή ή αποδοχή χρημάτων ή άλλων απολαβών για την εξασφάλιση της συναίνεσης προσώπου κατέχοντος εξουσία επί ενός άλλου, με σκοπό εκμετάλλευσης.

2. Ως κατάχρηση ευάλωτης κατάστασης νοείται η κατάσταση στην οποία το σχετικό πρόσωπο δεν έχει άλλη πραγματική ή παραδεκτή επιλογή από το να υποστεί τη συγκεκριμένη κατάχρηση.

3. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την εκμετάλλευση της εκπόρνευσης άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την καταναγκαστική παροχή εργασίας ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της επαιτείας, τη δουλειά ή άλλες πρακτικές παρεμφερείς προς τη δουλειά, την οικιακή δουλειά, την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων ή την αφαίρεση οργάνων.

(...)

Οι περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων μπορούν να περιλαμβάνουν διάφορες καταστάσεις, όπως:

- άτομα που υπήρξαν θύματα **εμπορίας στη χώρα καταγωγής τους και διέφυγαν** στη χώρα ασύλου για να υποβάλουν αίτηση διεθνούς προστασίας·
- άτομα που υπήρξαν θύματα **εμπορίας εκτός της χώρας καταγωγής τους**, σε τρίτη χώρα (π.χ. χώρα διέλευσης) ή στη χώρα ασύλου, και υποβάλλουν αίτηση διεθνούς προστασίας·
- άτομα τα οποία δεν υπήρξαν ποτέ θύματα εμπορίας αλλά **εκφράζουν τον φόβο ότι θα καταστούν θύματα εμπορίας** στη χώρα καταγωγής τους, και τα οποία διέφυγαν στη χώρα ασύλου για να υποβάλουν αίτηση διεθνούς προστασίας.

Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται ειδικότερα ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες οι οποίες απαρτίζονται από πρώην θύματα εμπορίας ανθρώπων. Δεν εξετάζεται η περίπτωση ατόμων που δεν υπήρξαν ποτέ θύματα εμπορίας και που εκτίθενται σε κίνδυνο εμπορίας λόγω της ιδιότητάς τους ως μελών ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

Κοινό χαρακτηριστικό

Τα πρώην θύματα εμπορίας ανθρώπων μπορούν να θεωρηθούν ότι συνιστούν ομάδα προσώπων που έχουν την κοινή εμπειρία ότι υπήρξαν θύματα εμπορίας ανθρώπων στο παρελθόν, η οποία μπορεί να θεωρηθεί «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί».

Ιδιαίτερη ταυτότητα

Προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, πρέπει να εξεταστεί εάν η ομάδα που προσδιορίζεται από ένα κοινό χαρακτηριστικό έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα καταγωγής.

Ο στιγματισμός, η αποξένωση ή οι δυσμενείς διακρίσεις στη χώρα ή στην περιοχή καταγωγής μπορεί να είναι ένδειξη ότι τα θύματα εμπορίας ανθρώπων γίνονται αντιληπτά ως διαφορετικά από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και, επομένως, ότι πληρούται το κριτήριο του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΑΕΕ. Η αντίληψη εξαρτάται συχνά από το είδος της εκμετάλλευσης που υπέστη το θύμα. Για παράδειγμα, τα θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης ή κλοπής οργάνων ενδέχεται να γίνονται αντιληπτά με διαφορετικό τρόπο απ' ό,τι από τα θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

⁽²⁹⁾ Οδηγία 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου.

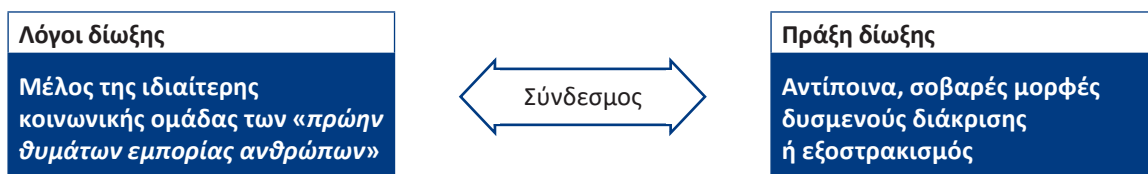
Σύνδεσμος

Η διαπίστωση της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (εν προκειμένω, η ομάδα θα μπορούσε να είναι «πρώην θύματα εμπορίας ανθρώπων») δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας των «πρώην θυμάτων εμπορίας ανθρώπων» και βάσιμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Ως μέλος της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας των «πρώην θυμάτων εμπορίας ανθρώπων», ο αιτών μπορεί να είναι εκτεθειμένος σε διάφορες πράξεις δίωξης, όπως αντίποινα, σοβαρές μορφές δυσμενούς διάκρισης ή εξοστρακισμό.

Στην τελευταία περίπτωση, η κατάσταση περιγράφεται ως ακολούθως:

Εθνικές πρακτικές σχετικά με ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες βασισμένες στην εμπορία ανθρώπων

Προς συμπλήρωση από το κράτος μέλος

Ε. Άτομα με αναπηρίες και ασθένεια

Στην παρούσα ενότητα, μπορούν να διερευνηθούν διάφορες περιπτώσεις, π.χ. άτομα που γεννιούνται με αναπηρία ή συγγενή διαταραχή, άτομα που απέκτησαν αναπηρία λόγω πολέμου, των συνεπειών του ή ατυχήματος ή άτομα που πάσχουν από σοβαρές ασθένειες.

Κοινά χαρακτηριστικά

Τα άτομα με ασθένεια, αναπηρία ή γενετική διαταραχή ενδέχεται, εναλλακτικά, να θεωρηθούν ότι έχουν ένα κοινό εγγενές χαρακτηριστικό ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί, ανάλογα με τις ατομικές περιστάσεις τους.

Ιδιαίτερη ταυτότητα

Οι δυσμενείς διακρίσεις και ο στιγματισμός ατόμων με αναπηρίες ή ορισμένες ασθένειες μπορούν να προσλάβουν διάφορες μορφές και να οφείλονται σε νομοθεσία, έθιμα, παραδόσεις ή μύθους. Ανάλογα με τις προσωπικές περιστάσεις, οι δυσμενείς διακρίσεις ενδέχεται να αφορούν όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην εκπαίδευση, στην απασχόληση ή την υγειονομική περίθαλψη και, γενικότερα, την άσκηση ευρέος φάσματος ατομικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων.

Σύνδεσμος

Η διαπίστωση της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (εν προκειμένω, η ομάδα αυτή θα μπορούσε να είναι «πρόσωπα με (όνομα της αναπηρίας ή της ασθένειας)» δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και βασίμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Σε μερικές περιπτώσεις, άτομα με αναπηρίες ή πάσχοντα από συγκεκριμένες σωματικές ή νοητικές παθήσεις ενδέχεται να διατρέχουν κίνδυνο σοβαρής προσβολής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους και, επομένως, ενδέχεται να έχουν βασίμο φόβο θανάτωσης, βασανιστηρίων ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Ανάλογα με το πλαίσιο στη χώρα καταγωγής και τις ατομικές περιστάσεις, οι σοβαρές δυσμενείς διακρίσεις και ο στιγματισμός ατόμων με αναπηρίες ή ασθένειες ενδέχεται επίσης να ισοδυναμούν με δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 9 της ΟΕΑΑ.

Όπως συμβαίνει με όλες τις περιπτώσεις και τα παραδείγματα που μνημονεύονται στο παρόν έγγραφο καθοδήγησης, οι περιπτώσεις που ακολουθούν προορίζονται να αποτελέσουν παραδείγματα της εφαρμογής των αρχών που περιγράφηκαν στις προηγούμενες ενότητες. Δεν πρέπει να εκληφθούν ως ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες *in abstracto*, δεδομένου ότι η ύπαρξη ιδιαίτερων κοινωνικών ομάδων μπορεί να διαπιστωθεί μόνο με βάση το συγκεκριμένο πλαίσιο στη χώρα καταγωγής.

Άτομα με αναπηρίες

Τα άτομα με αναπηρίες περιλαμβάνουν εκείνα που έχουν μακροχρόνια σωματικά, ψυχικά, διανοητικά ή αισθητήρια εμπόδια, που, σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, μπορούν να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία, σε ίση βάση με τους άλλους⁽³⁰⁾.

Κοινό χαρακτηριστικό

Ανάλογα με τις προσωπικές περιστάσεις, άτομα με αναπηρίες μπορούν να θεωρηθούν ότι έχουν είτε κοινό εγγενές χαρακτηριστικό είτε κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί.

Ιδιαίτερη ταυτότητα

Ανάλογα με το συγκεκριμένο πλαίσιο στη χώρα καταγωγής και τις προσωπικές περιστάσεις, τα άτομα με αναπηρία ενδέχεται να υφίστανται δυσμενείς διακρίσεις και στιγματισμό σε πολλούς τομείς της ζωής. Αυτές οι δυσμενείς διακρίσεις και ο στιγματισμός ατόμων με ορισμένες αναπηρίες ενδέχεται να υποδεικνύουν ότι τα άτομα αυτά γίνονται αντιληπτά ως διαφορετικά από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και, επομένως, έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα στη χώρα καταγωγής τους⁽³¹⁾.

Σύνδεσμος

Η διαπίστωση της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (εν προκειμένω, η ομάδα αυτή θα μπορούσε να είναι «πρόσωπα με (όνομα της αναπηρίας)» δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και βασίμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής και τις προσωπικές περιστάσεις, τα μέλη της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας «ατόμων με αναπηρία» ενδέχεται να είναι εκτεθειμένα σε διάφορες πράξεις δίωξης, περιλαμβανομένων και σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Οι δυσμενείς διακρίσεις και ο στιγματισμός ατόμων με αναπηρία ενδέχεται να ισοδυναμούν με δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 9 της ΟΕΑΑ.

⁽³⁰⁾ UN, Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και προαιρετικό πρωτόκολλο, άρθρο 1.

⁽³¹⁾ HE, *Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Equality and non-discrimination under article 5 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities*, 9 Δεκεμβρίου 2016, σ. 4, παράγραφος 6.

Άτομα με αλφισμό

Ο αλφισμός είναι σπάνια, μη μεταδοτική, γενετική, κληρονομική πάθηση, από την οποία πάσχουν άνθρωποι σε ολόκληρο τον κόσμο ανεξαρτήτως εθνοτικής ομάδας ή φύλου. Οφείλεται σε σημαντικό έλλειμμα παραγωγής μελανίνης και χαρακτηρίζεται από μερική ή παντελή έλλειψη χρωστικής στο δέρμα, στα μαλλιά και στα μάτια⁽³²⁾.

Κοινό χαρακτηριστικό

Τα άτομα με αλφισμό μπορούν να θεωρηθούν ότι έχουν ένα κοινό εγγενές χαρακτηριστικό.

Ιδιαίτερη ταυτότητα

Ανάλογα με το πλαίσιο στη χώρα καταγωγής, τα άτομα με αλφισμό ενδέχεται να υφίστανται πολλές μορφές δυσμενούς διάκρισης, λόγω νομοθεσίας, παράδοσης, εθίμων ή κρατούντων μύθων⁽³³⁾.

Αυτά τα είδη δυσμενούς διάκρισης ενδέχεται να καταστήσουν δυνατή τη διαπίστωση ότι τα άτομα με αλφισμό γίνονται αντιληπτά ως διαφορετικά από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και, επομένως, ότι έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα στις συγκεκριμένες χώρες στις οποίες υφίστανται τέτοιες δυσμενείς διακρίσεις.

Σύνδεσμος

Η διαπίστωση της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (εν προκειμένω, η ομάδα αυτή θα μπορούσε να είναι «πρόσωπα με αλφισμό») δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και βásiμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Ανάλογα με το πλαίσιο στη χώρα καταγωγής και τις ατομικές περιστάσεις, τα άτομα με αλφισμό ενδέχεται να διατρέχουν κίνδυνο σοβαρής προσβολής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, περιλαμβανομένων θανάτωσης, βασανιστηρίων ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης.

Οι δυσμενείς διακρίσεις και ο στιγματισμός ατόμων με αλφισμό ενδέχεται επίσης να ισοδυναμούν με δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 9 της ΟΕΑΑ.

Εθνικές πρακτικές

Προς συμπλήρωση από το κράτος μέλος

⁽³²⁾ OHCHR, *Report of the Independent Expert on the enjoyment of human rights by persons with albinism*, 18 Ιανουαρίου 2016, σ. 5, παράγραφος 12.

⁽³³⁾ OHCHR, *Report of the Independent Expert on the enjoyment of human rights by persons with albinism*, 18 Ιανουαρίου 2016, σ. 6, παράγραφοι 14 και 16.

Κύρια σημεία που αξίζει να συγκρατήσετε

Σε ολόκληρο τον οδηγό, επαναλαμβάνονται επτά γενικές παρατηρήσεις. Αυτές απαριθμούνται εδώ ως κύρια σημεία που αξίζει να συγκρατήσετε. Οι παρατηρήσεις αυτές απαριθμούνται εδώ δεδομένου ότι θα πρέπει να λαμβάνονται πάντοτε υπόψη όταν εξετάζεται η έννοια της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

Η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν επαρκεί από μόνη της για την πλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα. Πρέπει να πληρούνται επίσης τα άλλα στοιχεία του ορισμού του πρόσφυγα, περιλαμβανομένων και της ύπαρξης βάσιμου φόβου δίωξης και του συνδέσμου του με τον συγκεκριμένο λόγο δίωξης.

- Η διαπίστωση και μόνο της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα. Συγκεκριμένα, πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, ο αιτών πρέπει να έχει βάσιμο φόβο δίωξης και πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και της δίωξης (ή της έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής) και πρέπει να αποδεικνύεται ότι δεν υπάρχει διαθέσιμη προστασία στη χώρα καταγωγής.
- Στο πλαίσιο της αξιολόγησης αίτησης διεθνούς προστασίας, η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας εξετάζεται μόνο σε συνδυασμό με φόβο δίωξης. Η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν είναι αυτοτελής έννοια. Πρέπει να αξιολογείται μόνο σε πλαίσιο στο οποίο μπορεί να αποδειχθεί η ύπαρξη φόβου δίωξης στη χώρα καταγωγής.
- Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. σ. 9-10 και 19-20.

Η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα απαρτίζεται από μέλη τα οποία έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό πέραν του γεγονότος και μόνο ότι φοβούνται ότι θα υποστούν δίωξη.

- Παρότι η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν θα πρέπει να αξιολογείται εκτός του πλαισίου φόβου δίωξης, ο κοινός φόβος δίωξης δεν επαρκεί αφ' εαυτού για να συναχθεί με βεβαιότητα η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Με άλλα λόγια, μια ομάδα δεν μπορεί να υφίσταται μόνο λόγω του γεγονότος ότι διατρέχει κίνδυνο δίωξης.
- Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. σ. 16.

Η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας πρέπει πάντοτε να αναλύεται σύμφωνα με τις επικρατούσες συνθήκες στη χώρα καταγωγής και λαμβανομένου υπόψη του περιβάλλοντος κοινωνικού χώρου.

- Η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας εξαρτάται από το εθνικό πλαίσιο στη χώρα καταγωγής. Ειδικότερα, η ιδιαίτερη ταυτότητα πρέπει να στοιχειοθετείται σε σχέση με την οικεία χώρα, στην οποία η ομάδα θα πρέπει να «γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο».
- Ως εκ τούτου, είναι αδύνατον να παρασχεθεί ή να καθοριστεί ένας κατάλογος περιπτώσεων που θα συνιστούσαν ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες *in abstracto*, ο οποίος θα ίσχυε ανεξαρτήτως χώρας καταγωγής. Όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στο παρόν έγγραφο καθοδήγησης έχουν ως αποκλειστικό σκοπό να στηρίξουν την υποκείμενη νομική ανάλυση.
- Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. σ. 17.

Ο ορισμός της «ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» ακολουθεί σωρευτική προσέγγιση.

- Το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της ΟΕΑΑ ορίζει ότι, προκειμένου να αποδειχθεί η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, οι δύο προϋποθέσεις (κοινά χαρακτηριστικά και αντίληψη ιδιαίτερης ταυτότητας) πρέπει να πληρούνται σωρευτικώς.
- Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. σ. 13.

Το μέγεθος της ομάδας δεν έχει σημασία.

- Όταν είναι δυνατόν, μπορεί να είναι προτιμότερος ο ορισμός πιο συγκεκριμένων ομάδων. Ωστόσο, το πραγματικό μέγεθος του πληθυσμού που περιλαμβάνεται σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, όπως και για τους άλλους λόγους δίωξης, δεν έχει σημασία για τη διαπίστωση της ύπαρξής της.
- Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. σ. 20.

Η συνοχή της ομάδας καθεαυτήν δεν είναι απαραίτητη.

- Η συνοχή μεταξύ μελών της ομάδας δεν αποτελεί προϋπόθεση. Τα μέλη της ομάδας δεν χρειάζεται να γνωρίζονται ή να συνδέονται μεταξύ τους με οποιονδήποτε τρόπο.
- Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. σ. 19.

Δεν είναι αναγκαίο να διατρέχουν κίνδυνο δίωξης όλα τα μέλη της ομάδας.

- Δεν είναι αναγκαίο να έχουν στοχοποιηθεί για δίωξη όλα τα μέλη της ομάδας.
- Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. σ. 22.

Νομολογία της ΕΕ

Στη συνέχεια παρατίθεται η νομολογία του ΔΕΕ η οποία ελήφθη υπόψη για τους σκοπούς του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης:

ΔΕΕ, περίληψη της απόφασης στην υπόθεση *X, Y και Z κατά Minister voor Immigratie en Asiel* (αποσπάσματα) ⁽³⁴⁾

1. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/83, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας αφορώσας ειδικά τους ομοφυλόφιλους καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά πρέπει να θεωρηθούν ως αποτελούντα ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα.

Το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας, το οποίο ορίζει τι συνιστά ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα στην οποία η συμμετοχή δύναται να δημιουργήσει πραγματικό φόβο διώξεως, απαιτεί να πληρούνται ειδικά δύο σωρευτικές προϋποθέσεις. Αφενός, τα μέλη της ομάδας πρέπει να έχουν κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί, ή ακόμη να έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει. Αφετέρου, η ομάδα αυτή πρέπει να έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην περί ης πρόκειται τρίτη χώρα επειδή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα.

Όσον αφορά την πρώτη από τις εν λόγω προϋποθέσεις, δεν αμφισβητείται ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός ενός προσώπου αποτελεί τόσο θεμελιώδους σημασίας χαρακτηριστικό της ταυτότητάς του ώστε το πρόσωπο αυτό να μην πρέπει να αναγκάζεται να τον αποκηρύξει. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2004/83, από το οποίο προκύπτει ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής, ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα δύναται να είναι μια ομάδα της οποίας τα μέλη έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό έναν γενετήσιο προσανατολισμό. Η δεύτερη προϋπόθεση απαιτεί όπως, στη συγκεκριμένη χώρα καταγωγής, η ομάδα της οποίας τα μέλη έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό έχει ιδιαίτερη ταυτότητα, επειδή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο η ομάδα αυτή γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική. (σκέψεις 44-47, 49, διατακτ. 1)

2. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, σε συνδυασμό με το άρθρο της 9, παράγραφος 2, στοιχείο γ', πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απλώς και μόνον η ποινικοποίηση των ομοφυλοφιλικών πράξεων δεν αποτελεί, αυτή καθ' εαυτήν, πράξη διώξεως. Αντιθέτως, ποινή φυλακίσεως ή καθειρξεως κολάζουσα ομοφυλοφιλικές πράξεις και όντως εφαρμοζόμενη στη χώρα καταγωγής η οποία θέσπισε μια τέτοια νομοθεσία πρέπει να θεωρηθεί δυσανάλογη ή μεροληπτική κύρωση και επομένως αποτελεί πράξη διώξεως.

Όταν ένας αιτών άσυλο προβάλλει ότι στη χώρα καταγωγής του υπάρχει νομοθεσία η οποία ποινικοποιεί ομοφυλοφιλικές πράξεις, στις εθνικές αρχές απόκειται να προβούν, στο πλαίσιο της κατά το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/83 αξιολογήσεώς τους των γεγονότων και περιστάσεων, σε εξέταση όλων των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών σχετικά με αυτή τη χώρα καταγωγής, περιλαμβανομένων των νόμων και κανονισμών της χώρας καταγωγής και του τρόπου με τον οποίο εφαρμόζονται, όπως προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής. Στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής, στις εν λόγω αρχές απόκειται ιδίως να καθορίσουν εάν, στη χώρα καταγωγής του αιτούντος, η προβλεπόμενη από μια τέτοια νομοθεσία ποινή φυλακίσεως ή καθειρξεως εφαρμόζεται στην πράξη. Ακριβώς υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών απόκειται στις εθνικές αρχές να αποφασίσουν εάν πρέπει να θεωρηθεί ότι, όντως, ο αιτών άσυλο έχει βάσιμο φόβο ότι θα διωχθεί εάν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του. (σκέψεις 58-61, διατακτ. 2)

⁽³⁴⁾ ΔΕΕ, περίληψη της απόφασης της 7ης Νοεμβρίου 2013 *X, Y και Z κατά Minister voor Immigratie en Asiel*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 και C-201/12, ΕΥ: C:2013:720- πλήρης απόφαση στη διεύθυνση <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=144215&text=&doclang=EL&pageIndex=0&cid=7184617>.

3. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/83, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, σε συνδυασμό με το άρθρο της 2, στοιχείο γ', πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μόνον αξιόποινες κατά τη νομοθεσία των κρατών μελών ομοφυλοφιλικές πράξεις αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της. Κατά την αξιολόγηση αιτήσεως παροχής του καθεστώτος πρόσφυγα, οι αρμόδιες αρχές δεν δύνανται εύλογα να αναμένουν, προκειμένου ο αιτών άσυλο να αποφύγει δίωξη του, να αποκρύπτει την ομοφυλοφιλία του στη χώρα καταγωγής του ή να επιδεικνύει συγκράτηση κατά την εξωτερίκευση του γενετήσιου προσανατολισμού του.

Εν προκειμένω, το να απαιτηθεί μέλη κοινωνικής ομάδας που έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό να αποκρύψουν τον προσανατολισμό αυτόν αντίκειται σε αυτή ταύτη την αναγνώριση ενός χαρακτηριστικού τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται οι ενδιαφερόμενοι να το αποκηρύξουν. Επομένως, στον ενδιαφερόμενο θα πρέπει να παρέχεται καθεστώς πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 13 της οδηγίας όταν αποδεικνύεται ότι, εάν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του, η ομοφυλοφιλία του θα τον εκθέσει σε πραγματικό κίνδυνο διώξεως υπό την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας, το δε γεγονός ότι θα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο επιδεικνύοντας μεγαλύτερη συγκράτηση απ' ό,τι ένας ετεροφυλόφιλος κατά την εξωτερίκευση του γενετήσιου προσανατολισμού του δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο αυτό. (σκέψεις 70, 75, 76, διατακτ. 3)

ΔΕΕ, περίληψη της απόφασης στην υπόθεση *F κατά Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal* (αποσπάσματα) ⁽³⁵⁾

1. Τονίζεται ότι, λαμβανομένου υπόψη του ιδιαίτερου πλαισίου στο οποίο εντάσσονται οι αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας, οι δηλώσεις του αιτούντος διεθνή προστασία σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό του δεν συνιστούν παρά την αφετηρία της προβλεπόμενης στο άρθρο 4 της οδηγίας 2011/95 διαδικασίας αξιολόγησης των γεγονότων και των περιστάσεων (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, *A κ.λπ.*, C-148/13 έως C-150/13, EU:C:2014:2406, σκέψη 49). Συνεπώς, μολοντί εναπόκειται στον αιτούντα διεθνή προστασία να προσδιορίσει τον γενετήσιο προσανατολισμό του, ο οποίος αποτελεί στοιχείο που εμπίπτει στην προσωπική του σφαίρα, εντούτοις οι αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας οι οποίες αιτιολογούνται από φόβο διώξεως λόγω γενετήσιου προσανατολισμού, όπως ακριβώς και οι αιτήσεις που στηρίζονται σε άλλους λόγους διώξεως, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο της προβλεπόμενης στο άρθρο 4 της ως άνω οδηγίας διαδικασίας αξιολόγησης (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, *A κ.λπ.*, C-148/13 έως C-150/13, EU:C:2014:2406, σκέψη 52). (σκέψεις 28, 29)

2. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός συνιστά χαρακτηριστικό βάσει του οποίου μπορεί να θεμελιωθεί η ιδιότητα του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95, όταν η ομάδα των προσώπων της οποίας τα μέλη έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό γίνεται αντιληπτή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο ως διαφορετική (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, *X κ.λπ.*, C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψεις 46 και 47), όπως επιβεβαιώνει άλλωστε και το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της ως άνω οδηγίας. Από το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής προκύπτει όμως ότι, κατά την αξιολόγηση από τα κράτη μέλη του βασίμου του φόβου του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη, δεν ασκεί επιρροή το εάν ο αιτών χαρακτηρίζεται πράγματι από τη συνεπαγόμενη τη δίωξη ιδιότητα του μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, υπό την προϋπόθεση ότι η ιδιότητα αυτή του αποδίδεται από εκείνον που προβαίνει στη δίωξη.

Ως εκ τούτου, δεν είναι πάντοτε απαραίτητο, προκειμένου να κριθεί αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας που αιτιολογείται από φόβο διώξεως λόγω γενετήσιου προσανατολισμού, να εξεταστεί, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης στο άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας αξιολόγησης των γεγονότων και των περιστάσεων, το ευλογοφανές του γενετήσιου προσανατολισμού του αιτούντος.

(σκέψεις 30-32)

(...)

⁽³⁵⁾ ΔΕΕ, περίληψη της απόφασης της 25ης Ιανουαρίου 2018, *F κατά Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, C-473/16, EU:C:2018:36· πλήρης απόφαση στη διεύθυνση <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=198766&pageIndex=0&doclang=EL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=371021>.

ΔΕΕ, περίληψη της απόφασης στην υπόθεση *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova και Rauf Emin Ogla Ahmedbekov κατά Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite* (αποσπάσματα) ⁽³⁶⁾

(...)

5. Η συμμετοχή του αιτούντος διεθνή προστασία στην άσκηση προσφυγής κατά της χώρας καταγωγής του ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δεν μπορεί, καταρχήν, να θεωρηθεί, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 10 της οδηγίας 2011/95 αξιολόγησης των λόγων δίωξης ως στοιχείο που αποδεικνύει ότι ο αιτών ανήκει σε «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα», κατά την έννοια της παραγράφου 1, στοιχείο δ', του άρθρου αυτού, αλλά πρέπει να θεωρείται λόγος δίωξης λόγω «πολιτικών πεποιθήσεων», κατά την έννοια της παραγράφου 1, στοιχείο ε', του εν λόγω άρθρου, εφόσον υπάρχουν βάσιμοι λόγοι που να δικαιολογούν τον φόβο ότι η συγκεκριμένη χώρα θα θεωρήσει τη συμμετοχή στην άσκηση της προσφυγής ως πράξη πολιτικής διαφωνίας κατά της οποίας ενδέχεται να προβεί σε αντίποινα.

Συναφώς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95 πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου. Κατά την εν λόγω παράγραφο 2, στο πλαίσιο της αξιολόγησης του εάν είναι δικαιολογημένος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη, δεν ασκεί επιρροή το εάν ο αιτών χαρακτηρίζεται πράγματι από το φυλετικό, θρησκευτικό, εθνικό, κοινωνικό ή πολιτικό στοιχείο το οποίο προκαλεί τη δίωξη, εφόσον το χαρακτηριστικό αυτό του αποδίδεται από τον δράστη της δίωξης.

Επομένως, ανεξαρτήτως του εάν η συμμετοχή υπηκόου του Αζερμπαϊτζάν στην άσκηση προσφυγής κατά της χώρας αυτής ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, με σκοπό να διαπιστωθεί προσβολή των θεμελιωδών ελευθεριών από το καθεστώς που βρίσκεται στην εξουσία στην εν λόγω χώρα, απηχεί «πολιτικές πεποιθήσεις» του υπηκόου, αυτό που πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της αξιολόγησης των λόγων δίωξης που παρατίθενται στην υποβληθείσα από αυτόν αίτηση διεθνούς προστασίας είναι εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να φοβάται ότι το καθεστώς θα θεωρήσει την προαναφερθείσα συμμετοχή ως πράξη πολιτικής διαφωνίας κατά της οποίας ενδέχεται να προβεί σε αντίποινα. Εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι που δικαιολογούν τον φόβο αυτόν, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο αιτών αντιμετωπίζει σοβαρή και πραγματική απειλή δίωξης, λόγω της έκφρασης των απόψεών του επί των πολιτικών αποφάσεων και μεθόδων στη χώρα καταγωγής του. Όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας 2011/95, ο όρος «πολιτικές πεποιθήσεις» στη διάταξη αυτή καλύπτει μια τέτοια περίπτωση.

Αντιθέτως, η ομάδα των προσώπων στην οποία ενδεχομένως ανήκει ο αιτών διεθνή προστασία λόγω της συμμετοχής του στην άσκηση προσφυγής ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δεν μπορεί καταρχήν να χαρακτηρισθεί ως «κοινωνική ομάδα» κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95. Συγκεκριμένα, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη «κοινωνικής ομάδας», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, πρέπει να πληρούνται σωρευτικά δύο προϋποθέσεις. Αφενός, τα μέλη της ομάδας πρέπει να έχουν «κοινά εγγενή χαρακτηριστικά» ή «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί», ή ακόμη να έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις «τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει». Αφετέρου, η ομάδα αυτή πρέπει να έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στη συγκεκριμένη χώρα, επειδή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως «διαφορετική» ομάδα (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, *Χ κ.λπ.*, C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψη 45).

(σκέψεις 85-90, διατακτ. 5)

(...)

⁽³⁶⁾ ΔΕΕ, περίληψη της απόφασης της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova και Rauf Emin Ogla Ahmedbekov κατά Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, υπόθεση C-652/16, EU:C:2018:801· πλήρης απόφαση στη διεύθυνση <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=206429&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=527895>.

Παραπομπές

Η παρούσα ενότητα περιλαμβάνει παραπομπές σε νομοθεσία, συναφή νομολογία και συμπληρωματικές πηγές.

- Χρησιμοποιήστε τα κενά πεδία προς συμπλήρωση για να προσθέσετε παραπομπές σε εθνική νομοθεσία και νομολογία.

Νομικά κείμενα αναφοράς

Η παρούσα επισκόπηση νομικών κειμένων αναφοράς δεν αποτελεί εξαντλητικό κατάλογο παραπομπών. Σκοπός της είναι η παροχή πρακτικών οδηγιών προς τον χειριστή υποθέσεων μέσω παραπομπών σε μερικές από τις συναφέστερες διατάξεις.

Νομικά κείμενα αναφοράς		Σχετικό άρθρο
Σύμβαση για τους πρόσφυγες	Καθορισμός του όρου «πρόσφυξ»	Άρθρο 1
Οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (Οδηγία 2011/95/ΕΕ)	Πράξεις δίωξης Λόγοι δίωξης	Αιτιολογική σκέψη 28 Αιτιολογική σκέψη 30 Άρθρο 9 Άρθρο 10
Οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (Οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της)	Αδικήματα σχετικά με την εμπορία ανθρώπων	Άρθρο 2
Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες	Σκοπός της Σύμβασης	Άρθρο 1

Εθνική νομοθεσία
Προς συμπλήρωση από το κράτος μέλος

Νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- ΔΕΕ, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, *Minister voor Immigratie en Asiel κατά X και Y και Z*, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720
- ΔΕΕ, απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, *F κατά Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, υπόθεση C-473/16, EU:C:2018:36
- ΔΕΕ, απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, *Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova και Rauf Emin Ogla Ahmedbekov κατά Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, υπόθεση C-652/16, EU:C:2018:801

Εθνική νομολογία

Προς συμπλήρωση από το κράτος μέλος

Οδηγοί χωρών

Για κοινή ανάλυση και καθοδήγηση σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής της έννοιας της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας σε σχέση με περιπτώσεις από συγκεκριμένες χώρες καταγωγής, βλ. τους οδηγούς χωρών που δημοσιεύει η EASO στη διεύθυνση: <https://www.easo.europa.eu/country-guidance>

Επικοινωνήστε με την ΕΕ

Αυτοπροσώπως

Σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν εκατοντάδες κέντρα πληροφόρησης Europe Direct. Μπορείτε να βρείτε τη διεύθυνση του πλησιέστερου κέντρου στη διεύθυνση: https://europa.eu/european-union/contact_el

Τηλεφωνικώς ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

Η Europe Direct είναι υπηρεσία που απαντά στις ερωτήσεις σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορείτε να επικοινωνήσετε με αυτήν την υπηρεσία:

- καλώντας ατελώς τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (ορισμένα δίκτυα τηλεφωνίας ενδέχεται να χρεώνουν τις κλήσεις αυτές),
- καλώντας τον αριθμό +32 22999696 ή
- μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από τον δικτυακό τόπο https://europa.eu/european-union/contact_el

Πληροφορίες σχετικά με την ΕΕ

Στο διαδίκτυο

Πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ είναι διαθέσιμες στον δικτυακό τόπο Europa: https://europa.eu/european-union/index_el

Στις εκδόσεις της ΕΕ

Μπορείτε να τηλεφορτώσετε ή να παραγγείλετε δωρεάν και επί πληρωμή εκδόσεις της ΕΕ στην ακόλουθη διεύθυνση: <https://publications.europa.eu/en/publications>. Μπορείτε να ζητήσετε πολλαπλά αντίγραφα δωρεάν εκδόσεων, επικοινωνώντας με την υπηρεσία Europe Direct ή με το τοπικό σας κέντρο πληροφόρησης (βλ. https://europa.eu/european-union/contact_el).

Στη νομοθεσία της ΕΕ και σε σχετικά έγγραφα

Για πρόσβαση σε νομικές πληροφορίες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου της ενωσιακής νομοθεσίας από το 1952 σε όλες τις επίσημες γλώσσες, μεταβείτε στον δικτυακό τόπο EUR-Lex, στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu>

Στα δημόσια δεδομένα από την ΕΕ

Η Πύλη Δημόσιων Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://data.europa.eu/euodp/el>) παρέχει πρόσβαση σε σύνολα δεδομένων από την ΕΕ. Τα δεδομένα μπορούν να τηλεφορτωθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν δωρεάν, τόσο για εμπορικούς όσο και για μη εμπορικούς σκοπούς.

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης